

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

2

ANTVORSKOV
HØJSKOLES
AARSSKRIFT

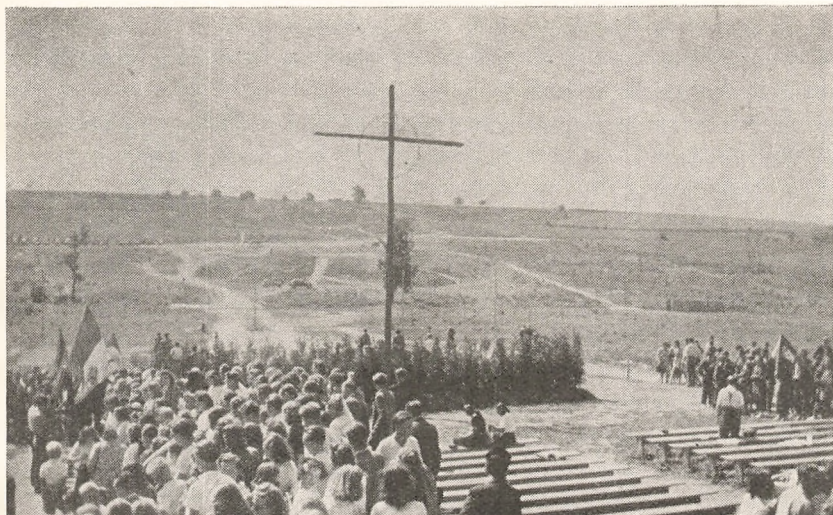
~~1947~~

UDGIVET AF
ANTVORSKOV HØJSKOLES ELEVFORENING
Statens pædagogiske Studiesamling
København

ANTVORSKOV
H Ø J S K O L E S
AARSSKRIFT

1947

Her laa Lidice. — I Forgrunden nogle Deltagere i den frivillige internationale Arbejdsbrigade til Genopbygning af Byen.

Genopbygning

DET, der gjorde stærkest Indtryk paa mig under mit Ophold i Czekoslovakiet ved Verdensungdomsstævnet, var uden Tvivl Turen til *Lidice*, den Landsby, Tyskerne i 1942 ganske vilkaarligt bestemte til Udslettelse som Hævn for Mordet paa Heydrich, „Czekoslovakiets Bøddel“, som han er blevet kaldt. Ordren kom fra Hitler, og den blev udført med tysk Grundighed. — En fredelig Landsby et Par Mil fra Prag, bestaaende af 112 Huse og Gaarde foruden Skole og Kirke, med 500 Indbyggere, uden ringeste Forbindelse med Mordet, blev en Nat omringet af Gestapo og S.S.er, Befolkningen vækket og kaldt sammen, Mændene, alle over 16 Aar, blev samlet paa en Gaard, hvor de i et Antal af 192 den følgende Dag blev skudt, ti ad Gangen, Kvinderne og Børnene, der var stuvet sammen paa Skolen, førtes bort paa Lastvogn til en større By. Herfra sendtes de 196 Kvinder til Koncentrationslejren i Ravensbrück, hvor 43 af dem døde, 7 i Gaskamre. Børnene blev under nye Navne sat i Pleje i Tyskland forskellige Steder, og det har efter Kapitulationen ikke været muligt trods ihærdige Undersøgelser at finde mere end 17, om de 82 andre Børn véd man intet, ethvert Spor er tabt. — Først efter Hjemkomsten

efter Befrielsen fik Kvinderne Besked om den Skæbne, der havde ramt deres Mænd, deres Børn og deres Hjem.

Byen selv blev først plyndret, saa overhældt med Petroleum, brændt, sprængt og bombet, hvorefter en Arbejdskolonne af Jøder fra Theresienstadt blev sat til at fjerne de sidste Spor. Selv Kirkegaarden blev gennemgravet, Kister og Sten fjernet.

Intet skulde kunne minde om, at her har der ligget en fredelig lille Landsby. Der er en stor græsbegroet Mark med et lille Skilt, der fortæller, at „her laa Skolen“ og „her laa Kirken“. Det er alt.

Men i Dag er Stedet, stik imod Hitlers Hensigt, et nationalt Mindested for hele det czekiske Folk, et Valfartssted, et Symbol paa de seks Aars Lidelser omfattende Mindet om 200,000 dræbte, henrettede og myrdede Czecker, om 2 Millioner Czekere, der blev gjort til Slavearbejdere, om navnløs Sorg og Elendighed ind over Tusinder af czekiske Hjem.

Jeg forstod efter dette Syn bedre det Svar, jeg Dagen før havde faaet af en Czecker, da jeg spurgte ham, hvordan de havde kunnet faa sig til at jage 2 Millioner Tyskere med aarhundredgammel Hjemstavnsret ud af Landet efter den noksom bekendte Opskrift: Lille Bylt i Haanden eller paa Ryggen — op i Toget — til Grænsen — Farvel. Hans Svar lød roligt, men fast: „Vi kunde ikke mere leve sammen med dem. De *maatte* bort.“

Ja, ja, forstaa det kunde man nok — for Tanken gaar jo til de Hundreder af Landsbyer, det er gaaet paa lignende Vis i andre Lande, ikke mindst i Rusland. Og i Prag støder Øjet stadig paa smaa Tavler i Husmuren med nogle Navne og en Dato og saa smaa Blomsterbuketter paa Fortovet nedenunder. Der er meget, der ikke kan glemmes.

Tanken gaar saa ogsaa til andre Steder, hvor man under eller efter Hitler har flyttet Folk paa samme Maade uden at spørge om Forlov, — sidst kan man tænke paa de 4300 Jøder, der lossedes af i Hamburg fornylig. — Man tager haandfast — om ikke paa Problemerne, saa i hvert Fald paa Menne-skene.

*

Saa kan Tanken med eet springe tilbage til 1918, da den første Verdenskrig endte, og Haabet gryede for alle Europas undertrykte Mindretal, da tre Kejserriger brød sammen, og smaa og store Folkeslag eller Folkegrupper, der i 50, i 100 eller i mange Hundrede Aar havde været trykket og kuert, nogle af dem næsten udslettet, men ved forunderlige Kræfter genrejst, nu løftede

Hovederne og saa Friheden i Møde. En jernhaard Skole var de gaaet igennem, en tung Lektie havde de lært. Nu skulde de faa Lov til at blive fri og vise, at de var Friheden voksne.

Selvfølgelig var man klar over, at der altid vilde være nationale Mindretal, hvor retfærdigt man end drog de nye Grænser, men for Fremtiden skulde de kunne leve sammen med deres Herbergsfolk med fuld kulturel Frihed. *Behandl andre Folk, som du vil, at de skal behandle dig* — det var Lektien, de havde lært. — Derfor gav Danmark en Mindretalsordning, udarbejdet under Medvirkning af Sønderjyderne, der af Erfaring vidste, hvor Skoen trykkede, og som nu derfor vilde, at de 20—30,000 Tysksindede, der blev danske Statsborgere, skulde have netop den Frihed og de Rettigheder, de selv for-gæves havde kæmpet for at faa under prøjsisk Styre. — At disse Rettigheder saa i 1930'erne under tysk Tryk blev udvidet helt urimeligt, berettigede efter min Opfattelse ikke Ophævelsen af den oprindelige Mindretalslov. Det skete som bekendt i Fjor, da man under den misvisende Betegnelse *Særrettigheder* fratog Tyskerne de tyske Kommuneskoler. Det var Mindretalsrettigheder, og det er noget helt andet.

Men Tiden er blevet anderledes, og Sindene er blevet haardere.

*

Et andet Sted i Europa stod man 1918 over for en langt større og vanskeligere Opgave: Dannelsen af den czekoslovakiske Stat efter 300 Aars Undertrykkelse. Den nye Stat vilde for det første komme til at bestaa af to ganske vist nært beslægtede, men helt forskellige udviklede Folk: det czekiske, undertvunget af Østrigerne, højt oplyst og kultiveret, og det slovakiske, undertvunget af Ungarerne, ret uoplyst Bondefolk. Men dernæst vilde det inden for sine Grænser komme til at rumme en Række nationale Mindretal, hvoraf Tyskerne vilde udgøre 25 pCt. af Landets samlede Befolkning.

At det lykkedes at skabe denne Stat, bygge den op paa Verdenskrigens Ruiner og lede Udviklingen ind i et Spor, der tegnede lykkeligt og heldbringende, skyldtes en Mand af ganske særligt Format, en af de faa Mænd, der taaler at ses paa nært Hold, og en, hvis Tanker og Handlinger, vi nu efter den anden Verdenskrig maa opfriske Mindet om, fordi vi saa bittert savner Folk af den Støbning. Det var *Thomas Garigue Masaryk*, en Mand, i hvem det 19. Aarhundredes Frihedstanker, gammel kristen Kultur og fin europæisk Humanisme havde sat sin fineste Blomst.

Det er sørgeligt betegnende, at Ordene *Humanisme* og *Idealisme* er ringe-

agtede i vore Dage, saa der vrænges ad dem. Sandt nok har de altfor ofte været brugt som Skalkeskjul for aandelig Overfladiskhed og selvtilfreds Uvirk-somhed, dækket af store Ord, og man mindes Poul Martin Møllers Fortæl-ling om Kusinen, der elsker Menneskeheden og er parat til at dø for den, men som ikke er til at formaa til med en ulden Klud at gnide sin gamle gigtsvage Mosters Ryg. Ja, dér har vi en „Idealist“. — Men hvor vilde Verden være mørk og fortvivlende, om ikke Folk som Masaryk havde viet hele deres Liv til at vise, at det *kan* nytte! I Dag er vi alle Realpolitikere, Kynikere og Pessi-mister, der ryster paa Hovedet ad Genopbygningsplaner og Fredsarbejde. Vi er blevet saa kloge og erfarne. Vi véd, at det er raa, materialistiske Kræfter, der driver haade de enkelte Mennesker og Folkene, og derfor er de faa, der stadig arbejder, utrætteligt, for Menneskelighedens Idealer, nogle stakkels forblindede Væsner, man halvt medlidende trækker paa Skulderen af eller kynisk griner af, som Clemenceau gjorde af Præsident Wilson med Ordene, at han med sine 14 Punkter var meget værre end den almægtige Gud, der kun havde 10.

Saa gør det godt at høre Masaryk efter et Livs dyrekøbte Erfaringer sige: „I det lange Løb har Idealisterne altid Ret og udretter for Staten, for Folket, for Menneskeheden mere end de Politikere, man kalder Realpolitikere og kloge. De kloge er i det lange Løb de dumme.“ — Ja, hvor er de kloge fra Besættel- sestiden henne i Dag? De, der hævdede, at man nu engang maatte indrette sig paa Forholderne, som de var, beundre de tyske Sejre og snarest muligt tilslutte sig det nye Europa, for det var det klogeste. Ja, men det var i det lange Løb det dumme. Idealisterne fik Ret, da de stædigt kæmpede for Menneskelighed, for Menneskerettigheder, for Frihed.

„Sandheden sejrer“ var Masaryks Valgsprog, og det havde han taget véd at gribe tilbage i sit Folks Historie. Det var Hussitternes Stridsraab.

I det hele taget er det klart, at en Mand som Masaryk ikke staar frem paa bar Bund. Der er dybe, aandelige Rødder under ham, tilbage i det czekeiske Folks Historie. Bag Masaryk staar en Mand som *Jan Hus*, der 1415 blev brændt som Kætter. Det var ham, der sagde: „Bedre er det at dø paa en hæderfuld Maade end leve med Vanære. Af Angst for Dødsstraf skal man ikke handle urigtigt. Overalt sejrer Sandheden, som er mægtig i al Evighed, selv om den til en Tid ligger under.“ — Og bag Masaryk staar ogsaa Czeke- ren *Jan Kominsky*, Filosof, Pædagog, Præst og Biskop i Brødreminigheden

under Trediveaarskrigen, hvis Vildskab to Gange lod alle hans Bøger og andre Ejendele gaa op i Luer. De sidste tyve Aar af sit Liv maatte han leve i Landflygtighed, men aldrig blev han træt af at arbejde for Fred og Fordragelighed mellem de religiøse Partier, der dengang rasede mod hinanden som de nationale og ideologiske nu. Aldrig tabte han Troen paa, at hans Folk igen vilde blive frit. „Ogsaa jeg sætter mit Haab til Gud, at naar Vredens Storm er forbi, som vi ved vore Synder har draget over vore Hoveder, da vil Raa-digheden over dine egne Sager atter blive givet dig tilbage, o czekeiske Folk. — Lev vel, mit velsignede Folk, og dø ikke, dine Efterkommere blive uden Tal!“

Bag Masaryk stod ogsaa et godt Hjem, det fattige slovakiske Kuskehjem paa et stort Gods. Det var ikke saa mange Aar siden Livegenskabet var op-hævet, og en uhyre Kløft skilte Tyendet fra Herskabet, der flyttede om med deres Folk fra den ene Gaard til den anden uden at spørge om eller bare tænke paa, hvad *de* mon mente om det, eller hvilke Ønsker *de* mon nærede. Den Følelse af Frihedens Betydning, der drev Masaryk til Handling hele hans Liv, havde Rødder helt tilbage til det fattige Barndomshjem.

Fra dette Hjem arvede han ogsaa den ligefremme Hæderlighed og den ufor-færdede Sandhedskærlighed, der prægede hele hans Liv.

Hans store Lærenemhed banede ham Vej til bedre Skolegang, og efter at han havde været i Smedelære i nogen Tid, lykkedes det ham at komme i en Skole, der førte til Studentereksamen. Han valgte at studere Filosofi og skaf-fede sig ved Privatundervisning Midler til at leve af. Efter sin Doktordispu-tats og nogle Aars Arbejde i Wien blev han ansat som Professor i Filosofi ved Universitetet i Prag. Her havde Undervisningen i lange Tider foregaaet paa Tysk, skønt kun ganske faa af Studenterne var Tyskere. Men Czekernes ihærdige nationale Kamp var omsider resulteret i Oprettelse af to czekeiske Lærestole, hvoraf den unge Masaryk fik den ene.

Ved sit venlige, kammeratlige Væsen vandt han Studenternes Hengivenhed, ogsaa fordi han i sine Forelæsninger behandlede Emner fra de unges eget Liv, deres personlige Problemer. Hans Popularitet naaede længere og læn-gere ud, for her var en Mand, der vovede at tale rent ud om de nationale Frihedsmaal, som andre kun turde hviske om. Studenterne fra andre under-trykte slaviske Folk, Polakker, Serbere, Kroater, begyndte at strømme til Prag. Masaryk gav dem Retningslinier. Man maatte ikke nøjes med bare at erklære sig for Czeke eller Slovak. Der skulde handles; men først maatte man dyg-

tiggøre sig hver paa sit Omraade og saa finde ud af, hvor man kunde sætte ind nationalt.

„Vort eneste Haab om at frigøre os fra fuldstændig Underkastelse under det Tryk, alle store Nationer udøver fra alle Sider, ligger i Handling, men først og fremmest *moralsk Handling.*“

Ved sin Disputats havde han efter Sæd og Skik maattet erklære sig om sit Maal i Livet og om de Principper, han hyldede. Betegnende for ham samlede han det hele i Ordet: *Intet er stort, om det ikke er sandt.* Han skulde snart give en Prøve paa denne hans Grundsætning.

*

Den czekiske Folkerejsning og nationale Frihedskamp i det 19. Aarhundrede hentede poetisk Næring og Styrke fra nogle gamle czekiske Digte. De var fundet i Begyndelsen af Aarhundredet og var en Kilde til uendelig Nationalstolthed. Mens de forhadte Tyskere og Østrigere endnu gik klædt i Huder og aad Olden sammen med deres Svin, havde Czekerne været et Kulturfolk, der kunde skrive Digte. — I Udlandet var der fremsat Tvivl om Ægtheden af disse Digte, men denne Tvivl viste Czekerne selvfølgelig med Harme tilbage som dikteret af pure Misundelse.

Men — *Intet er stort, om det ikke er sandt!* — Sagen maatte undersøges. Masaryk formaaede en Kollega, Ekspert i Czekisk, til at undersøge Sagen og siden offentliggøre sine Undersøgelser i Masaryks Tidsskrift. Her paaviste Professor Gebauer saa, at Digtene var forfalskede, skrevet af nogle unge begejstrede Czekere.

En Storm brød løs over Masaryk, der havde vovet at offentliggøre en saadan national Skændsel. Alle Landets Blade rasede imod ham. Hele Universitetet var imod ham, og der arbejdedes paa at faa ham fjernet. Man ymtede om, at han var underkøbt af den østrigske Regering for at tilføje Czekerne denne Ydmydelse. Det ledende Blad skrev: „Gaa, Forræder, foren dig med den Fjende, du tjener! Glem, at du er født af en czekisk Mor! Glem, at du nogensinde har traadt paa czekisk Jord. Vi driver dig bort som en Varulv!“ — Økonomisk rantes han ogsaa. Hans Tidsskrift maatte gaa ind med stort Tab, Forlagene afbrød Samarbejdet med ham om Arbejder, der var planlagt og aftalt.

Men *intet er stort, om det ikke er sandt!* Det duer ikke at bygge paa falske Myter. Ofte har det vist sig i Historien — ogsaa i vor — at føre til romantisk Selvoervurdering og nationale Fantasterier.

Faa Aar efter talte ingen mere om de gamle Digte. Den nationale Rejsning fortsattes, men paa et sundt Grundlag. Masaryk havde ved en rask Operation aabnet en Byld, der kunde have givet Komplikationer. Nu var Saaret lægt, „Patienten“ frisk og rask. — Masaryk valgtes som czeckisk Repræsentant ind i Rigsdagen i Wien. Ogsaa her talte han ligeud om sit Folks nationale Maal uden at lade sig genere af Bevidstheden om, at Regeringen lod sit Politi holde Øje med denne farlige Mand.

Da Masaryk næste Gang greb ind i en Affære, var han lige ved at miste alle sine Tilhængere. Igen stod han ene. Det var den saakaldte *Hilsner-Affære*. En jødisk Skomagersvend, Hilsner, havde myrdet en lille Pige, og til Anklagen mod ham føjedes den ældgamle Beskyldning, at Jøderne anvendte kristent Blod ved deres Paaskefest, saa at Anklagen kom til at lyde paa *Ritualmord*. Aviserne var fulde om Sagen, Kirkens Mænd talte ogsaa haarde Ord. En Bølge af den hæslige Pøbelst, Antisemitismen er, gik over Landet og resulterede i voldelige Overfald paa Jøderne. Hilsner dømtes til Døden for Ritualmord.

Masaryk gav sig i Lag med Sagen og skrev en Pjece, hvori han gennemgik Retssagen og krævede den genoptaget. Han fremdrog Punkt for Punkt, paaviste falske Vidner og fordrejede Kendsgerninger. — Sagen blev genoptaget, og Anklagen for Ritualmord faldt bort. Men der var næsten ingen Ende paa Raseriet mod Masaryk, som man beskyldte for at være betalt af rige Jøder. Selv hans gamle Fader kom og sagde, at nu, da han havde faaet saa mange Penge af Jøderne, kunde han gerne lade nogle falde af til sin Fader. Studenterne nægtede at høre ham og lavede Hylekoncert foran hans Hjem, saa Børnene ikke turde gaa ud. I sin Fortvivlelse — ikke over Forfølgelserne — men over, at hans Folk kunde fæste Lid til en saa vanvittig Beskyldning, fattede Masaryk Beslutning om at udvandre, og det skyldes alene hans modige, amerikanskfødte Hustru, at han opgav Beslutningen.

Trods en uhyre Storm og talrige Bagvaskelser fra alle Sider blev han dog ved det følgende Valg genvalgt til Rigsdagen. Og nu nøjedes han ikke med at kræve Selvstyre inden for det østrigske Monarki. Nu krævede han fuld Frihed, fordi han indsaa, at kun under Frihed og fuldt Ansvar kunde Folket opdrages og udvikles.

Hans næste Kamp gav Genlyd i hele Europa.

1908 havde det østrigske Rige annekteret to serbisk-kroatiske Provinser, *Bosnien* og *Herzegovina*. For at retfærdiggøre dette og standse Kritikken udover Verden lod man et halvt Hundrede Serbere og Kroatere i Byen Zagreb

arrestere som Anstiftere af en Sammensværgelse mod Kejserriget. De anklagedes for at have modtaget Penge til dette Formaal fra Serbiens Hovedstad Belgrad og dømtes for Højforræderi.

Masaryk tog til Zagreb, fulgte Forhørene og studerede Sagen, vendte tilbage og holdt i Rigsdagen to Taler, hvori han beviste, at Vidnerne var købt, og at hele Sagen var et Led i Mistænkeliggørelsen af Serbien. Det lykkedes ham at rejse en Folkestemning mod Regeringen, saa Processen blev genoptaget og til Slut annulleret efter Ordre af Kejseren. — Men ikke nok med det. Masaryk fik de serbiske og kroatisk Rigsdagsmænd til at stævne den Mand, der havde rejst Anklagen mod dem. Denne Mand, en Professor i Historie, erklærede i Retten, at han havde bygget sin Anklage paa Dokumenter fra Regeringsarkiverne. Masaryk optraadte som Vidne og beviste, at Dokumenterne var lavet af den østrigske Gesandt i Belgrad efter Ordre af selve Udenrigsministeren. Ja, han tog selv til Belgrad, fik ved et eventyrligt Detektivarbejde fat i de originale Dokumenter og rejste saa i det udenrigspolitiske Udvalg, hvor han selv havde Sæde, Anklage mod Udenrigsministeren. Punkt for Punkt drev han ham tilbage og tvang ham til at tilstaa Falskneriet og indrømme, at der ikke havde været noget Grundlag for Annekteringen. — Til Slut skildrede Masaryk hele Sagen i en Bog, der viste, hvor dybt vanæret det østrigske Kejserdømme var. —

Naar man læser om Masaryks Optræden, er man tilbøjelig til at udbryde: Tænk, at man kunde det dengang! I hvor mange Lande er det nu om Stunder muligt at afsløre Svindel fra Regeringens Side?

*

Faa Aar efter brød Verdenskrigen ud. Masaryk var 64 Aar, gammel nok til at have Lov til at leve i Fred og Ro i Studereværelset og lade Verden rase. Men han valgte anderledes. Han forstod, at nu var det Tid at virke for Folkets Befrielse, og derfor maatte han — koste, hvad det vilde — i Forbindelse med Østrigs Fjender. Vel vidende, hvad det kunde koste hans Familie, valgte han at gaa i Landflygtighed paa ubestemt Tid, klar over, at han, hvis Tyskland og Østrig-Ungarn sejrede, aldrig vilde kunne vende tilbage.

Det lykkedes ham at komme ud af Landet og over Schweiz at komme til Frankrig og England. Her forestod der ham og hans Elev, den unge Dr. Eduard Benes, en uhyre Opgave: 1) at rejse Czekerne i Udlandet til Frihedskampen, 2) at opnaa de Allieredes Forstaaelse af Sagen og Anerkendelse af Czekoslovakiet som allieret Nation. Naar man erindrer, at ikke ret

mange Verden over vidste det mindste om dette Folks Eksistens, langt mindre om dets Krav, forstaar man, hvor vanskelig Opgaven var. Skridt for Skridt, ved et Utal af Artikler, ved Taler og Proklamationer banede Masaryk sig Vej opad til Samtale med Frankrigs ledende Mænd. Ingen Penge havde han, og ingen vilde han modtage fra de Allierede. Det skulde ikke siges, at han var købt af Frankrig og England. Pengene skulde alene samles blandt Udlands-
czekerne. Hele dette enorme Arbejde udførtes under de største Farer, forfulgt af Spioner og jaget af hemmeligt Politi. Det lykkedes omsider at faa Anerkendelse af de politiske Planer, og det lykkedes at stille en lille czekisk Hær paa Benene, saa den kunde kæmpe Side om Side med Franskmænd og Eng-
lændere.

Saa rejste han forklædt og under falsk Navn over Norge og Sverige til Rusland, hvor det var hans Plan at rejse en Hær af alle de czekiske Krigsfanger, saa den kunde støtte Russerne. — Men Revolutionen var lige brudt ud, og hver Gang det lykkedes ham at faa Aftaler med ledende Mænd og Generaler, forsvandt de i Revolutionens Malstrøm. Alligevel samledes efterhaanden en czekisk Hær. Imens er der sluttet Fred mellem Sovjetrusland og Tyskerne, den czekiske Division maa for at kæmpe mod Tyskerne den anden Vej rundt Jordkloden for at komme til Frankrig.

At holde Modet oppe, ordne Forsyninger, planlægge Turen gennem Sibirien — alt paahvilede den 67-aarige Professor. Blodig Revolution raser omkring ham, Kuglerne sprøjter gennem Gaderne, men han tvinger sig selv til at gaa med rank Ryg. „Man maa vise dem, at man ikke er bange.“

Endelig kan han begive sig paa Hjemvej, den lange Vej gennem Sibirien til Amerika. Her drøfter han Sagerne med en Kollega, en tidligere Professor, Amerikas Præsident Woodrow Wilson, ogsaa en Mand med høje Idealer. Og her modtager han Budskabet om Sammenbruddet i Centraleuropa. Den 14. Oktober 1918 udfærdiger han i Washington det czekiske Folks Uafhængighedserklæring. Den 28. oprettes i Prag en national Komité, der erklærer den czekoslovakiske Republik for en Kendsgerning, og med Akklamation vælges Masaryk til Præsident. Da han forlader sit Hotel i Washington for at rejse til Europa, staar et Æreskompagni opmarcheret. Det er ikke længere en ukendt Professor i Filosofi, det er en Stats Overhovede, der rejser.

Saa kører Toget ind i Prag. Banegaarden, der nu hedder Wilsonbanegaarden, er smykket, og foran holder en Karet med hvide Heste rede til at køre Præsidenten gennem de fyldte Gader, men paa Masaryks Ordre maa en almin-

delig Bil i Hast gøres rede. Ikke nogen kongelig Stads til ham. „Det er et Demokrati, mine Herrer!“

Men dæmpe Jubelen og Hyldesten i Gaderne hverken kan eller vil han. Det er som at opleve et Eventyr. Den slovakiske Kuskesøn rykker ind paa den gamle Kongeborg Hradchin for at lede Opbygningen af den nye Stat i Europa.

*

I 17 Aar sad den gamle Præsident valgt paa Livstid, ledende med klog og myndig Haand sit Folk ind i den vanskelige Efterkrigstid, men altid tro imod sine Idealer. Paa Tiaarsdagen talte han til Skolebørnene:

„Aarene flyver, snart er I store og bliver selv Fædre og Mødre. Vær mod jeres Forældre, som I vil, at jeres Børn skal være mod jer. Hold det som en Regel for jer i alt at gøre mod andre, hvad I vil, at de skal gøre mod jer. Elsk jeres Land, jeres Nation, jeres Modersmaal! I skal leve i Harmoni med jeres Landsmænd, selv om de er forskellige fra jer i Erhverv, Sprog eller Religion. Vi er alle lige, vi maa alle være lige frie. — Maaske staar der i denne Flok en vordende Præsident. Hr. vordende Præsident, jeg har et Par Ord at sige Eder. I maa være i Stand til at se alle Eders Landsmænd og hele Verden i Øjnene. I maa føre frem vort høje Ideal, vor Histories Ideal. Om 30—40 Aar skal I tale til Børn fra denne Plads, og I skal sige til dem: For mange Aar siden lovede vi vor første Præsident her at blive tro mod vore Forfædres Valgsprog, som staar paa Flaget, der vajer over Slottet. Hør, hvor det smelder! Det synes at sige til os: „Sandheden sejrer!“ Agt paa det Flag! Tro paa dets Valgsprog! Overlad det uplettet til kommende Slægtled!“

*

1935 lukkede den gamle, ranke Præsident sine Øjne, og Landet gik ind i mørkere og mørkere Tider. 1939, da Hitlers motoriserede Kolonner rullede ind mod Prag, maatte Masaryks Discipel og Efterfølger, Eduard Benes, paa ny gaa i Landflygtighed.

Men den Dag kom, da det czekiske Flag igen vajede paa Hradchin, og Benes kunde vende hjem til et befriet Folk.

I Dag staar Folket midt i Genopbygningen. En 2-Aarsplan er i fuld Gang. Midt i Prag staar et stort Termometer, hvorpaa Borgerne kan aflæse, hvor meget af Planen der nu er opfyldt. Ivrigt arbejder Landet sig ud af Krigstidens Nød. Let er Stillingen ikke. Forholdet mellem Czecker og Slovakker, der paany har haft forskellige Kaar under Besættelsen, er ikke det bedste, og Landet har en mægtig Nabo mod Øst, der nok lader sin Vilje høre med en

vis Vægt af og til. Lidt forstemmende kunde det virke at se Stalins Billede i alle Skoler og paa Regeringskontorer Side om Side med Præsidentens. Men vi er vist alligevel tilbøjelige til at overdrive det østlige Tryk paa Czekoslovakiet. „Kan De faa Øje paa Jerntæppet?“ spurgte Czekerne ofte — „vi kan ikke.“ Og sandt nok, det er et Land, hvor der er aandelig Frihed. Der var ingen Afspærring eller Ensretning. Kommunisterne er 37 % af Vælgerbefolkningen, men der er Samlingsregering, der hidtil har arbejdet godt sammen.

*Processionen, der sluttede Verdensungdomstævnet i Prag.
I Forgrunden Russerne.*

Masaryks Aand lever i hans Folk. Da jeg til en Czeke sagde, at Czekoslovakiet er en Bro mellem Øst og Vest, svarede han: „Vi vil ikke være Bro, for en Bro tramper man paa. Men vi er et Sted, hvor to store Floder løber sammen, fra Øst og fra Vest. Vi vil have Lov til at tage i dem begge, hvad vi finder brugbart og gavnligt.“

Bag Oplysningsarbejdet i Landet, staar *Masaryk-Instituttet*, samlende og igangsættende. Masaryk var et Virkelighedsmenneske, der saa, hvad der skal til. Han var klar over Demokratiets Farer og Svagheder. „Almindelig Stemmeret er ingen Garanti hverken for Vælgerens Dygtighed eller for deres Hæderlighed. Men man kan ikke afskaffe den uden at komme ud for endnu større Vanskeligheder. Hvad der behøves, er at forberede gode Valg af duelige Mænd. Ikke gennem Agitation, men gennem Opdragelse.“

*

Naar man i Prag hørte UNESCO's Vicepræsident, Polakken Dr. Drzewcky fortælle om de fortvivlede Forhold for Børns og unges Opdragelse og Oplysning ud over det krigshærgede Europa i Dag, forstaar man, hvordan der trænges til en Masaryks Aand og Indsats. Hadet er brændt ind i Barne sjæle. Det vidnede Verdensudstillingen i Prag med dens Rædselsbilleder fra Krigen og realistiske Skolebørnstegninger om. Kan der gro andet end Tidsler i Europas Krigsørken?

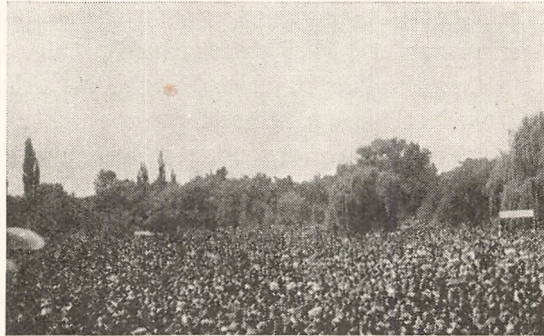
Men bag Hadets Skrig lyder Masaryks rolige og fine Tale om Menneskelighed, om Humanitet:

„Humanitet er Kærlighed, ikke blot til ens eget Folk, men til Menneskeheden. — Hvordan skal jeg forestille mig denne Menneskehed konkret? Jeg ser et fattigt Barn, jeg kan hjælpe — Barnet er Menneskeheden. Menigheden, jeg er knyttet til, den Kreds af Mennesker, jeg arbejder i, Folket, som jeg ved Sprog og Kultur er forbundet med, er Menneskeheden. Menneskeheden er ganske enkelt den større eller mindre Sammenfatning af Mennesker, for hvem vi i Gerning og ikke bare i Ord kan gøre noget.“

*

I en Tid, hvor saa meget staar Fare for at drukne i haarde Diskussioner eller tomme Skaaltaler, er det godt at høre den gamle handlingsivrige Idealists Ord: „Elsker du dit Land, behøver du ikke at tale om det. Gør noget, du kan være bekendt! Andet drejer det sig ikke om.“

ERIK B. NISSEN.

*Et Kig ud over Deltagere
i en Fest ved Verdensungdomsstævnet.*

Indtryk fra en Englandsrejse

EN SNES danske Højskolefolk var indbudt til at deltage i et Højskolemøde i England i Paasken. Haugstrup og jeg var mellem disse. Fra denne Tur, der var mere end Deltagelse i et Møde, vil jeg gerne her i Aarsskriftet give gamle Elever nogle Indtryk.

Paa Fabriksbesøg.

Den 9. April aflagde vi Besøg paa Englands — formentlig Verdens — største Chokoladefabrik, Cadburys, ved Birmingham. Fabrikken Gulvareal er paa 15 km², og der er en Arbejderstab paa 11,000 Mand. Den er et Eksempel paa, hvordan engelsk Fabriksvirksomhed kan være. Vi fik den første Orientering i Teater- og Koncertsalen, der antagelig kan rumme et lille Tusind Mennesker. Her optræder Arbejdernes Amatørskuespillere og Amatørorkester; det er ogsaa Biograf- og Mødesal. Af andet, som Fabrikken har stillet til Arbejdernes Raadighed, skal nævnes 22 Fodboldbaner, 64 Tennisbaner, andre Idrætspladser, Bibliotek, Skoler, Badeanstalt, Børnehaver, Alderdomsboliger. En 5—6 km uden for Byen, omkring Midtenglands højeste Punkt, har Cadbury købt et Jordstykke paa Størrelse med en dansk Herregaard. Her er en pragtfuld Udsigtshøj, store aabne Arealer til Sport og Leg, Plantager, lune Pletter, Parkeringspladser, Dyrehavsbakker med alt, hvad der til hører, Masser af Isboder og Frugtvogne (Dadler og Druer), Gynger, Radiobiler, Dansestrader, et Utal af Thehuse o. l. Her er Endestation for Sporvogne fra Birmingham. Paa Fridage er der Tusindvis af Mennesker. — Cadbyrus Arbejdere udfører vel det samme dræbende Rutinearbejde som Fabriksarbejdere over hele Verden. Chokoladen løber ned i Forme, bumler halvstørknet afsted paa Transportbaand, formes til Plader, Terninger, Stykker, samles i Kasser, Æsker, Poser, Daaser. Det samme og det samme Time efter Time. Men Arbejderne saa gennemgaaende ikke fabriksprægede ud, og ingen stod og drev den af. Der arbejdes jævnt og roligt og hele Tiden. Men Arbejderne har jo

ogsaa alle de nævnte Ting stillet til Raadighed i deres Fritid. Og saa er Lokalerne lyse og renlige og med god Plads til at røre sig paa.

Vi 28 Besøgende blev delt i 4 Hold med hver sin Foreviser, grundigt engelsk Arbejde. Vi fik udførlig Besked, og der blev givet god Lejlighed til at spørge ud om det, vi saa. Bortset fra den danske Fabrik, hvor jeg gennem 4 Aar havde mit daglige Arbejde, er der ingen Fabrik, jeg véd mere Besked med end Cadburys Chokoladefabrik. Og jeg mindes Duften. Jeg mindes ogsaa Duften af Jernstøv, eller Lugten og Smagen deraf, efter Besøgene med Vinterskolen paa Burmeisters Støberi. Men denne Duft var af en anden behagelig Art. Langt væk fra Fabrikken — forbi den lange Række af Jernbanevogne til international Transport, mrkt. „Cadburys Chokolade“ — fylder Chokoladeduften ens Næse. Men som man mærker Duften, kan man næsten ogsaa sige, at man ser Røgen. Naturligvis glæder man sig til at smage den berømte Chokolade, ikke mindst naar man kommer fra et Land, hvis eget Produkt af den Art kun kan købes i andre Lande. Vi fik ogsaa smagt den, men det var meget knapt. Og den Forfriskning, vi blev lovet — maaske for at aflede Tanker fra alle de herlige Dessertstykker — og som vi indtog i Fabrikkens kæmpemæssige Spisesal, bestod naturligvis af — The! Denne Skuffelse kunde nok bringe det syvende Bud lidt i en Taage, men enhver Fristelse blev afbødet, for efter at have modtaget Forfriskningen blev vi forevist de Lokaler, hvor der lavedes Kasser, Daaser og Plakater og lignende uspiseligt, samt Afdelingen med de raa Kakaobønner, der ikke smager godt . . . Ret skal være Ret: Vi fik af gode Venner hver et Par Daaser Cadbury Cacao med hjem til Danmark.

Bournville og dens Skoler.

De 11,000 Arbejdere har naturligvis oftest Familie, disse Mennesker skal have Steder at handle, de skal have Skoler og Kirker og alt, hvad der hører til et Samfund. Saaledes kommer Chokoladefabrikken til at skabe en By paa 55,000 Indbyggere. Byen hedder Bournville og er en Forstad til Birmingham. Ogsaa Byen er grundlagt og præget af Cadbury. Det er uden Tvivl en af Englands mest idylliske og mest rene Byer. Smukke individuelle Huse med smaa velholdte Haver, brede Gader med grøn Midterrabat og skraa Siderabatter, her i Foraarstiden fyldt med Krokus i alle de Farver, denne klare Blomst kan have, lyse Blade paa de bredkronede Træer, aabne Pladser med smukke of-fentlige Bygninger, klemtende klangfulde Klokker, og saa en ældgammel ro-

mersk Landevej og flere brede Naturparker med Græs, lidt Buske og nogle gamle Ege.

I en saadan Park ligger Højskolen Woodbrooke. Mange Danske har i Aarenes Løb opholdt sig nogle Uger eller Maaneder bag dens graa Mure, i dens hyggelige og dog saa stilfulde Stuer. Og mærket den særegne Aand, der straalere ud herfra. Oprindeligt var det Privatbolig for en af de første Fabrikanter Cadbury, men i 1903 forærede han Stedet til en Skole for unge Kvækere. Cadbury tilhørte selv denne Sekt, og i England er det ikke uartigt at høre til en Sekt. Kvækerne med deres dybt alvorlige Kristendom, som de søger at stille i Livets Tjeneste, bliver ikke anset for at være mærkelige, saavel som at en Baptist ikke anses for unormal eller en Spiritist for at have taget Skade paa sin Forstand. Der er Respekt for enhver ærlig religiøs Overbevisning, der er Tolerance og ingen Farisæiskhed. Paa Woodbrooke skulde unge Kvækere samles nogle Maaneder til Fordybelse i deres religiøse Syn og tillige til frie Drøftelser af religiøs Art, senere ogsaa til Studium af Missionshistorie, af engelsk Historie og af Samfundsforhold. Cadbury vidste Besked med den sociale Nød og vilde gerne gennem sin Skole uddanne Mennesker til at kunne tage et Arbejde op, hvor den sociale Elendighed tittede stærkest frem. Blandt Woodbrookes Elever var en fattig ung Mand, Tom Bryan. Han kom senere til Danmark, og paa Frederiksborg Højskole hos Holger Begtrup fik han Indblik i danske Forhold og lærte, hvad dansk Højskole var. Han blev grebet af Begejstring for at lave noget lignende for engelsk Ungdom, idet hans Opmærksomhed dog mere var henvendt paa Arbejderungdom end paa Landboungdom. Han fik interesseret Cadbury for Tanken, og Arbejderhøjskolen Fircroft blev en Virkelighed i 1909. Nu findes der 12 Højskoler samlet tæt ved hinanden, tilhørende forskellige Retninger, de fleste en eller anden religiøs Sekt. Men trods det forskellige Livssyn, der gør sig gældende paa Skolerne, forhindrer det ikke et frugtbart Samarbejde om det, der er fælles, Menneskelivet og Ungdomssindet. Gæstebesøg af saavel Lærere som Elever er hyppige, fælles Møder afholdes regelmæssigt, og den store Cadbury Hall, Biblioteket med 30,000 Bind oplysende Bøger, staar til alle Skolernes Raadighed. Og her tilbringer Eleverne en stor Del af deres Tid i lyse, luftige, rene skønne og praktiske Omgivelser.

Engelske Højskoler kan ikke sammenlignes med danske, heller ikke hvad Undervisningen angaar. Der er kun ganske faa Undervisningstimer, almindeligvis en 2—3 Timer om Dagen, og Lærerne har et lignende Antal om Ugen.

Væsentlige Led i Undervisningen er Lærernes private og fortrolige Samtaler med Eleverne. Et andet væsentligt Punkt er en Spørgetime i Fortsættelse af Foredraget. Diskussioner og Selvstudium optager en stor Del af Tiden. Og-

Foran det smukke Landsted Primrose Hill.

saa praktisk Forsorgsarbejde hører paa de fleste Skoler med til Undervisningen. Eleverne er gennemgaaende ældre og mere modne end danske Højskoleelever, ofte er det et større Offer for dem at komme paa Skole, og de fleste har et bestemt Maal med Opholdet; alt dette er vel Aarsag til, at en saa fri Skoleform kan gennemføres med fuldt Held.

Midt imellem Woodbroke og Fircroft ligger det store

og — efter engelske Forhold — smukke Landsted Primrose Hill, som indtil for faa Aar siden var Privatbolig for den nuværende Hovedleder af Cadbury Dynastiet, George Cadbury. Nu har han skænket Bygningen til Fircroft. Og paa dette Sted boede vi Danske under vort 6 Dages Ophold i Højskolebyen. Her levede vi et interessant Liv og fik Lejlighed til gennem stadigt Samvær med Englændere at lære lidt af deres Væsen, Virke og Livssyn at kende. Dagen og Aftenen lang var vi sammen med dem til Foredrag (mest om engelsk Voksenopdragelse), Diskussioner, Festligheder (og de kan lave Fest!), Udflugter (bl. a. til en Landbrugsskole, til Universitetsbyen Oxford, gennem Shakespeares By Stratford-on-Avon m. v.). Paaskedag var vi i Kirke, nogle i Statskirken med dens festlige katolske Præg, andre til Kvæker gudstjeneste, uden Præst o. l. Og om Eftermiddagen var jeg paa Besøg hos en af Cadburys Arbejdere, en meget interesseret, navnlig politisk interesseret, og meget talende Mand. Tæt ind til den aabne Kamin med det glødende Kulstykke, bestandigt drikkende The, hørte vi hans kvækerprægede, arbejderoppositions-idealistiske Syn paa Indien, Palæstina, Churchill, Attlee, Amerika, Rusland o.s.v. Et Syn, der ikke laa langt fra mine egne Opfattelser af Tingene. „Vort Verdensherredømme er slut,“ sagde han bl. a., „men nu er det Englands Op-

gave at vidne for hele Verden om Frihedens og Fredens Sag. En Magtperiode er afsluttet, en Aandsperiode er begyndt." Han var meget optaget af alt internationalt Samarbejde, f. Eks. Interparlamentarikernes Møde i Ægypten; men han var skeptisk over for Rusland. „Alle Englændere har en stærk Vilje til at genopbygge England og den hele Verden,“ paastod han. — Hjemmet var typisk „caburisk“, et velstillet Arbejderhjem, forneden to mindre Stuer og Køkken, ovenpaa Soveværelse og det, der er nødvendigt til et Soveværelse, Bad og W.C. I Stuen Reol med Bøger, deriblandt naturligvis Biblen, bløde Stole, mange Puder og alt for meget Nips — og ingen Tærskel ved Dørene. Mærkeligt, at ikke alle Englændere forlængst er frosset ihjel. Træk fra Døren, kun Varme fra den aabne Kamin.

Men Hjerterne er ikke blevet kolde, i hvert Fald ikke hos dem, vi træffer. Det reserverte engelske Væsen, som tidligere var et Nationaltræk, er af Krigen og Isolertheden blæst væk hos de fleste Englændere. Vi mødte det i hvert Fald hverken i Bournville eller i London.

Lidt om England i Dag.

Fra at være en af Verdens rigeste Nationer er England blevet til et fattigt Land. Indien, den store Rigdomskilde, er baade tømt og mistet. Landet har en Krigsgæld paa 60 Milliarder £, en ufattelig og en ubetalelig Sum. Det har, endnu, en Besættelseshær paa henved 3 Millioner, og hvis det er rigtigt, at hver Soldat kræver 3 Mand til sit Underhold, bliver det en Styrke paa 12 Mill. i uproduktivt Arbejde. Store Bombeskader skal udbedres. Krigstidens Forsømmelser bringes i Orden. Dertil kommer yderligere, at England sidste Aar oplevede den haardeste Vinter i Mands Minde, hvilket bl. a. betød, at 2 Mill. Faar omkom, at Halvdelen af Hvedearealerne blev ødelagt, at en meget stor Del af Hønsbestanden gik tabt. Og talrige andre Ting kunde nævnes om Landets uheldige økonomiske Stilling.

Før Krigen hed det sig, at enhver respektabel Englænder begyndte sin Dag med Æg og Bacon. Det var en Livsnødvendighed, mente man. I de 14 Dage, vi var i England, fik vi Æg een Gang, det var Paaskemorgen. Ellers begyndte Dagen med en billig Fiskeret, det smagte som opvarmet Klipfisk, med nogle Strimler stegte Kartoffler eller et Par tørre Pølser med brune Bønner, desuden Havregrød og The, dertil groft sigtet, stærkt ristet Brød med en Anelse af Smør og Marmelade. Fra en Hverdagsspise er Æg og Bacon blevet en Højtidsspise.

Og saaledes er det paa flere Punkter, at Festdag er blevet Hverdag. Og Vanen kan maaske blive varig!

De engelske Forretninger ligner temmelig meget de danske, i hvert Fald hvad Vinduesudstillingerne angaar. Kvantiteten er maaske lidt mindre, men til Gengæld er Kvaliteten maaske en Smule bedre. Og saa havde jeg forøvrigt Indtryk af, at Forretningerne i nogen Grad holder aabent, naar det passer dem. De fleste har lukket Lørdag Eftermiddag, men ikke dem alle, og i nogle Byer holdes der lukket nogen Steder Onsdag Eftermiddag, andre Steder Lørdag Eftermiddag. Er der saa Fodboldkamp en af de Dage, lukker de allesammen. Og Klokkeslettene for Lukketiderne skal man ikke stole for meget paa.

Overvældende meget at handle med i disse Butikker er der altsaa ikke, og i Tobaksforretningerne bemærkede man mest Skiltet: Ingen Cigaretter. Bortset fra, at det stod skrevet paa Engelsk, virkede det meget bekendt. Alligevel ryges der utroligt med Cigaretter.

Strømper saas der ikke mange af. Englænderinderne travede rundt med lange, magre blaaaarede Ben. — Iøvrigt var der udstillet meget Plastik og lignende Ting, som vi rynker paa Næsen af.

Men Englænderne knurrer ikke over Varemanglen. Dels ligger det ikke saa meget til dem at gøre Vrøvl, dels er der jo den Hemmelighed, at alle faar noget af alt, ogsaa af Cigaretter, Strømper og Chokolade, og at alle kan faa noget af det bedste af Kvaliteten; Englænderne véd, at det betaler sig for Produktionen, at man ikke udfører det hele, heller ikke af Luksus. Mange af Cadburys Arbejdere havde en lille Vogn at køre rundt i, Chokolade o. l. Ting faas paa Mærker. Klog Politik. Det kan det i hvert Fald være. Der arbejdes altsaa i England, men der strejkes ogsaa. Det har sin Forklaring i, at den store sociale Forskel, der var før Krigen, og som man officielt og uofficielt i de tunge Aar havde talt om at faa udjævnet, stadig eksisterer. Men fremad gaar det dog. Arbejdernes Gennemsnitsløn er hævet fra 35 til 80 Shillings. Børnene faar Mælk og varm Mad i Skolerne, nogle sociale Fremskridt er lovfæstet. Ikke uden Grund prøver man dog paa at forcere dette haardt tiltrængte Udjævningsarbejde — ogsaa ad Strejkerens Vej.

Krigens Spor møder En overalt, mest i de sønderskudte Bygninger. Det er meget almindeligt, at der fortællles om, hvorledes Enrapas trediestørste Kirke, den delvis kuppelformede Sct. Pauls Domkirke, uskadt rager op i Londons Centrum midt i et Hav af Ruindynger. Et Mirakel, er der sagt.

Maaske, men talrige andre Kirker er borte, bl. a. den danske, og i Birmingham saa jeg Ruinerne af to Kirker, mellem dem var et Par uskadte Forretningsejendomme. Værst er det dog gaaet ud over Fattigkvarteret Eastend. Gader er væk, hele Kvarterer to-talt udslettet. Hvor der før var trøsteløs Fattigdom og Elendighed, er nu et uhyggeligt Øde. Af Londons Universitet, Byens eneste høje Bygning, 22 Etager, er Halvdelen forvandlet til et gabende Hul. I Parlamentet, Londons næsten eneste smukke Bygning, er Underhuset blevet ramt af syv Bomber, og British Museum har faaet fire Træffere.

Omkring en Fjerdedel af Londons Bygninger er mere eller mindre beskadiget. Og ogsaa Provinsbyerne er haardt medtaget. Her forstaar man noget reelt ved Ordet Genopbygning, noget rent bogstaveligt.

Big Ben, Parlamentet, London.

Lidt om England og Danmark.

Vi kunde altid spise os mætte i England, men sjældent i Luksusretter, og vi blev hurtigt sultne igen, takket være Mangel paa Fedtstoffer. England har Brug for alle de Fedtstoffer, Landet kan faa, altsaa ogsaa for dansk Smør. Men Englænderne er Handelsfolk, og dette i Forbindelse med deres Fattigdom har bevirket, at de har hævdet ikke at kunne yde mere for vore Landbrugsprodukter, end Tilfældet har været. Naar vi har holdt fast ved det engelske Marked, trods det, at vi med langt større Fordel har kunnet sælget andet Steds, har det flere Forklaringer, en af dem turde vel være Hensyn til Fremtiden og Pietet overfor Fortiden. Dette er dog nok en Misforstaaelse. Før Krigen var vi, hvad mange synes at have glemt, godt paa Vej til at miste England som Stormarked. Og Fremtiden tegner sig næppe anderledes. Statskonsulent Moltesen i London, som maa antages at være en af dem, der er bedst kendt med engelske Forhold indenfor Landbrugets Omraade, og en

Mand, der tillige har Respekt for og Kærlighed til England, udtalte, at England er i Færd med at skabe en Fedtstofproduktion selv. I Kolonierne anlægges store Plantager med Jordnødder til Udvinning af Olie til Margarinefabrikation, der skal erstatte en væsentlig Del af Smørforbruget, dertil kommer saa, at Ny Zealand er i Stand til at fremstille Smør langt billigere, end vi kan, og at denne Produktion er i Stigen. Moltesen nævnte ogsaa, at England dels fremmer egen Svineavl og Hølseavl, dels at der er sluttet Leveringsoverenskomster om Flæsk fra Polen. Alt dette og mere tyder paa, at dansk Landbrug maa indstille sig paa mindre Leverance og til mindre Priser i Fremtiden. Et Punkt, der sikkert var værd at tage til mere Efterretning, end det oftest bliver.

Om engelsk Indstilling.

Da Krigen var forbi, og London havde begravet de 30,000 Børn og voksne, rige og fattige, som de tyske Luftangreb, V-1 og V-2 Bomberne havde kostet Byen, da man havde begrædt de døde fra Slagmarkerne, de, der var omkommet i brændende Flyvemaskiner eller sunket til Bunds paa Havet, og da man havde taget Overblik over de forfærdelige Ødelæggelser af Landet og konstateret, at alt dette var tysk Værk, gjorde England sit Regnskab og sin Samvittighed op og klargjorde for sig selv, at ingen var uden Skyld, heller ikke England, og forstod, at de kommende Dage ikke skulde skabes af Sved og Blod, men af Sved og Samarbejde. Da sendte England Bud til Tyskland, i første Omgang efter 10,000 hjemløse Børn, fordi Forholdene for saadanne trods alt var bedre i England end i Tyskland, da blev Landet fortsat et Fristed for Titusinder af de Flygtninge, der ikke havde andet Sted at være.

Paa Trafalgar Square og tæt herved, i Londons travleste og mest kendte Bydel, findes to Monumenter i umiddelbar Nærhed af hinanden. Det ene er den kæmpemæssige Søjle, hvorpaa Søhelten Nelson staar og skuer ud over Verdensbyen. Paa hver Side af Søjleens vældige Fundament er en Indskrift; der staar: København 1801, Trafalgar 1798, Abukir 1797; paa den fjerde Side de kendte Ord: „England venter, at hver Mand vil gøre sin Pligt.“ Bomberne sprang omkring Monumentet, det fik en Revne, men Indskriften blev ikke ud-slettet. Og mon ikke hver Englænder kender den. Og i Krigstidens Dage gjordes Ordene næppe til Skamme. Stort set tror jeg ogsaa, de taler hørligt til Efterkrigstidens England. Det andet Monument er for Sygeplejersken Edith Cavell, der i den første Krig blev myrdet af Tyskerne, mens hun paa et La-

zaret i Belgien udførte sin tapre og opofrende Gerning. Beskeden, tilbage-trukket staar hun paa Fundamentet i sin hvide Sygeplejedragt, formet i lys Sandsten, om hende staar tre store, mørke, symbolske Figurer forestillende det, der prægede hende, som Tusinder af hendes Slags i deres Gerning for at redde Liv i en vanvittigt dræbende Verden: Mod, Barmhjertighed og Fædrelandskærlighed. Thi, som der staar hugget i Stenen „Fædrelandssind er intet værd uden Barmhjertighed.“

For England hører tre Ord sammen: Fædreland, Frihed, Medmenneskelighed. I Westminster Abbey, den engelske Nationalkirke, er et stort Tal af Englands betydeligste Mænd begravet. Det er Digterne Dickens og Kipling, det er Dampmaskinens Opfinder James Watt, det er Lokomotivets Opfinder George Stephenson, Naturforskerne Newton og Darwin, det er Konger og Politikere. Og her mellem Englands Største, paa den mest iøjnefaldende Plads, lige for Hovedindgangen, hviler „Den ukendte Soldat“. En Krans af friske røde Blomster ligger omkring Skiferpladen, der dækker Graven. Paa Pladen staar en længere Indskrift, hvis Hovedindhold samles i Ordene: „Her hviler en ukendt Soldat død i den store Krig for Fædreland og Frihed.“ Alle andre Steder, hvor en ukendt Soldat har faaet sit Hvilested i et Lands Hovedstad, fortælles, at han døde for Fædrelandet, men her i England døde han uadskilleligt for Fædreland og Frihed.

Jeg véd godt, at mange med en vis Skepsis ser paa engelsk Frihedsbegejstring, og man kan ikke blot hentyde til Englands Historie, dets Koloniherrredømme o. l., men ogsaa til saa aktuelle Ting som Sydslesvig og Jøderne i Hamborgs Havn. Og det kan ikke nægtes, at det skæmmer Billedet, men heller ikke, at det græmmer adskillige Englændere. Som Forsvar har de dette, at Militærpolitik intet har med engelsk Mentalitet at gøre. Derfor ogsaa deres Modstand mod og Angst for tvungen Værnepligt. Noget, de betegner som en Vanære for en frihedselskende Nation. Og en Foreteelse, der næppe nogensinde vil finde Grobund i det engelske Folk. For Folkets Frihedssans for Menneskelighedens Skyld hader de Militærvæsenet. Og engelsk Underholdning bygger ikke paa fantasiforladte og ukultiverede Soldaterhistorier.

Om dette saa forsvarer de nævnte Handlinger er en anden Sag, men maa-ske det dog kan forklare lidt af dem. Og saa ogsaa dette: Er der trods alt en Historie, der vidner om saa meget Frihedssind som netop Englands? Respekt for personlig Frihed er enestaaende, og dette, sammen med engelsk Kultur, er Faktorer, som Verden har øst Kraft af i Aarhundreder, som stadig

skal og kan være med at bære en Verden fra et Mørke frem mod en lysere Tilværelse.

Mest af alle danske Sange kendte de engelske Højskolefolk: „Høje Nord, Friheds Hjem.“

I London — og hjemad!

Det er mærkeligt at være i London, en By paa Størrelse med Lolland, med mere end 2 Gange Danmarks Befolkningstal, mærkeligt at gaa gennem de uendeligt lange Gader, eller køre i Bus, der farer afsted med 70 km Fart — i venstre Side af Gaden, og som aldrig tager flere Passagerer med, end der er Siddeplads til. Det er ogsaa mærkeligt at se de lange Køer af Mennesker ved Stoppestederne, foran Spiserestauranterne, ved Forretninger, ja, næsten overalt, lange Rækker af stilfærdige, kultiverede, smilende Londonnere. Ogsaa mærkeligt at se, med vanddrivende Tænder, Chokoladesælgerens rivende Forretning ved Indgangen til Hydepark, mærkeligt at mæske sig med søde Dadler, at drive med Strømmen ind i den kæmpemæssige, brogede Park, en mørk Foraarsaften at staa trykket tæt sammen i Hjørnet af denne, der hvor de 10 Folketalere fra hver sin Talerstol udslynger flammende Ord mod Regeringens Palæstinapolitik, mod Værnepligten, om Raakost og om Baptismen og om alt muligt andet. Og saa finder en halv Snes skotske Ungpiger hinanden og istemmer deres Hjemlands vemodige Folkesange, og en Skare unge Piger og Mænd, ægte Londonere, stemmer i med de nyeste Jazzmelodier. Negere og Kinesere, polske Soldater, Jøder, Folk af alle Nationaliteter og af alle Farver fylder op i Gadebilledet. Men om Søndagen er her stille. Frelsens Hær stiller sig op med et 70 Mands Orkester paa en Gade, der til Hverdage er myldrende fuld af Vogne. I Dag er den tom. Næsten knugende stille. Ved Aftenstid kommer man hjem. Ud fra de mange Undergrundsstationer, frem fra de mange Bane-gaarde, sejlene hjem, cyklende hjem. Men Kæmpebyen virker svært rolig, mærkeligt ædru, mærkeligt kultiveret, og Lommetyvene mærker vi ikke noget til, heller ikke Sortbørsfolk; man siger, at saadanne findes ikke. Londons Ungdom er overraskende frisk, overraskende sund og overraskende fiks. Pigerne er alle i rødt, røde Frakker, røde Huer, røde Kjoler, røde Negle, røde Kinder, røde Læber, røde Smil — og i Dag — Søndag har de Raad til at gaa med Strømper.

— — 2 Timers Eksprestogsfart fra London til Harwich, hvorfra „Kronprins Frederik“, et Luksusskib, ligger klar til at føre os hjem over et blikstille, sol-

bestraalet Vesterhav. Først gennem det ensformige, grønne og dog ligesom snavsede Landskab, ingen Gaarde, ingen Huse, bortset fra Byerne, store Herregaardsmarker med spredte bredkronede Egetræer, med spredte Faareflokke, med Plove, der er ved at vende nyt Land . . .

Toldenbedsmændene er naturligvis ikke i Uniform, ingen Ensretning, Mennesker, frie og selvstændige Individuer, elskværdige. Passet stemples. „God Lykke til Danmark,“ siger Paskontrolløren og ser ærligt og venligt paa En. Og ærligt svarer vi: „I lige Maade til England!“

H. P. HANSEN.

Valget

EFTERAARETS politiske Begivenhed herhjemme — Folketingsvalget — satte Sindene heftigt i Bevægelse, saaledes som det oftest er Tilfældet, naar politiske Spørgsmaal bringes frem til Vælgernes Afgørelse. Længe før selve Valgdagen øser Partiernes Talsmænd deres Veltalenheds Flom ud over Vælgermasserne — rigeligt spækket med gode Tilbud og høje Maal, der alle nok skal blive indfriet og naaet, om blot dette eller hint Parti fik den fornødne Magt dertil. Ved en saadan Lejlighed bryder selv Statsradiofonien Løftet om ikke at udsende Propaganda og aabner beredvilligt Mikrofonerne for de respektive Partiers Programtaler. I den sidste Uges Tid før Valgets Dag lyttede jeg — følgende en vis tværpolitisk Indstilling og ud fra en Trang til at møde det forestaaende Valg godt informeret — trofast til disse Taler; men hver Gang jeg lukkede af for d'Herrer i Radioen, var det med en Følelse af, at det er en grumme vanskelig Sag at være Vælger.

Det er altid vanskeligt at gøre et Valg. Det er det politisk — hvis man da ikke har indrulleret sig selv i Partigængernes kedelige, graa Masse —, men det er det iøvrigt overalt, hvor Valgets absolutte Afgørelse kræves. Og hvor ofte stilles vi Mennesker ikke over for det at skulle vælge, — og det vil jo i Grunden sige at skulle tage afgjort Stilling til et forelagt Problem. Utallige Gange i Dagliglivets Foreteelser lægger et paatrængende Valg en Byrde paa vore Skuldre og udstyrer os med et Medansvar og en Medskyld, som vi egentlig ofte helst vilde være sluppet fri for.

Meget tidligt stilles man paa en nærgaaende Maade over for Valgets Konsekvens. Den generte Dreng, der første Gang er bedt til Fødselsdagschokolade med Kvarterets jævndrende, møder Problemet i dets fulde Rækkevidde, da Kagefadet præsenteres ham, og han nødsages til at vælge imellem dets Opbud af Fristelser for en slikken Mund. Ska' han ta' den med Chokoladeglasur eller den med Creme? Valget kan blive skæbnsvangert, — især hvis Fadet kun bydes rundt én Gang. Historien kan let paralleliseres med den, i hvilken Dren-gen skal vælge blandt en Skaalfuld dejlige Æbler og udvælger sig det største og mest rødkindede af dem alle — og bagefter gør den bitre Erfaring, at

Æblet var hult og ormstukket; Ormene havde valgt først. Uhyggeligt tidligt lærer den lille Verdensborger Forstaaelsen af Sammenstillingen: vælge — vrage; han fatter Betydningen af, at det at sige ja til noget fører med sig, at der samtidig gives Afkald paa noget andet.

Det er en kendt Sag, at Damers Indkøb og Valg af Hatte er kritiske og skæbneafgørende Stunder i Familielivet. Nu er en Damehat jo efterhaanden blevet en temmelig indviklet Historie, — ikke underligt, om hun maa sige nej til syv og tyve, før hun finder den eneste ene, som hun kan give Valgets afgørende og bekræftende Ja. Skal hun tage den, der sikkert skal forestille Hekla i Udbrud, eller den mere nedtrykte, der minder om sammenfalden Søsterkage? Det er det skæbnesvangre Kardinalpunkt derhjemme, — mens andet Steds Loddet kastes mellem Knud Kristensen og Hedtoft.

Netop fordi Valget i sit Princip bygger paa noget saare enkelt, er det i Praksis en saare besværlig Ting — det enkle, simple og usammensatte har en besynderlig Trang til at blive indviklet og sammensat, naar først Folk faar med det at gøre. Saaledes ogsaa med Valget — i en hvilken som helst Form! Hvadenten det gælder Familielivets Indenrigspolitik eller Fastlæggelsen af den store Politiks Linier, er Valgets Krav de samme: at tage Standpunkt for og imod, at give Bekræftelsens Ja og Forsagelsens Nej.

Det er svært at vælge; det er det altid, men mest dog maaske i et Land som Danmark og i et Folk som det danske. Af Natur er Danmark de bløde Overganges Land, — intet Fjæld eller Bjærg drager én mod Højden eller hæmmer det frie Udsyn, og man fristes ikke til letsindige Spring langs klippestejle Afsatser. Og som Landet saaledes ogsaa Folket. Vi holder af hinanden; bevarer, der kan være Modsætninger — af politisk Art, som de kommer frem op under et Rigsdagsvalg, eller af anden Art, — men vi er føjelige og medgørlige nok til daglig; der er Kit imellem os — de skarpe Kanter ses sjældent i Folket som i Landet.

I saadanne Omgivelser er det kun naturligt, at et Valg har ugunstige Betingelser — og nærliggende, at man i Stedet for at lade Standpunkterne tørne imod hinanden lader dem glide ind i hinanden og foretrækker det valgløse Kompromis. Det er da ogsaa den Vej, der oftest betrædes i det politiske Liv, hvor en Politikers Dygtighed ofte bedømmes efter, i hvor høj Grad han besidder Forhandlingens Evne, ved hvis Hjælp et godt Kompromis kan bringes i Stand. Faa har deres Meningers Mod i en saadan Grad, at de tør lade det absolutte Valgs Kanter træde knivskarpt frem paa det tilslebne Kompromis'

Konturer, — og har de det, løber de en Risiko for at blive tilkendt en vulgær Stædighed, der kan blive farligst for dem selv. Uhyre meget kan naas ad Kompromissets Vej, — frugtbare Resultater og en jævn, gnidningsløs Udvikling synes at være betinget det Menneske, der har lettere ved at sige baade—og end enten—eller.

I det politiske Liv vil et Kompromis ofte være at foretrække, bygget op paa en gensidig Trang til at mindske Afstanden imellem Modsætninger, der dog sjældent er større, end at Parterne alligevel kan naa hinanden. Helt anderledes stiller Tingene sig, hvor Talen er om det enkelte Menneskes personlige Stillingtagen. Et Valg har altid og maa altid have et personligt Præg over sig, — det er et Spørgsmaal eller et Problem, der forelægges *dig* personligt, og af dit Svar derpaa eller Stillingtagen dertil vil Udfaldet afhænge. Det valgløse Kompromis har et langt mere upersonligt Præg; det stiller ikke Spørgsmaal eller Problemer til dig alene, — der er flere om Besvarelsen og følgelig ogsaa tilsvarende flere om Ansvar. Og Følgerne vil være at finde i Forhold hertil; et Valg kan — billedligt talt — faa Seismograferne til at give store Udslag, og der kan ske afgørende Skred i Lagene under den glatte Flade, — mens et Kompromis næppe vil kunne mærkes i selv fintfølede Maaleapparater og højst vil bevirke, at et Par Muldskud drysser sammen.

Dér, hvor et Menneske i sit personlige Liv stilles direkte over for et Valg, føres det samtidig ind til et Ansvar, der er uundgaeligt, — og hvor Valget er afgørende for flere end den enkelte selv, — tillige til et Medansvar, der er den direkte Følge af det Skridt, der tages, — konsekventfyldt og absolut som det er.

Ungdomstiden er Valgets Tid — de absolutte og uigenkaldelige Valgs Tid, hvor det mere end nogen Sinde gælder at placere sit Ja og sit Nej paa de rette Steder. Det, der gør Aarene fra 17 til 30 til en saa uendelig svær og prøvende Tid i den unges Liv, er vel netop de paatrængende Valg, der Gang paa Gang melder sig med Krav paa et Ja eller Nej. Det at sige ja til noget og samtidig give noget andet sit Nej kræver ofte en vanskelig indre Kamp, som den unge i de fleste Tilfælde maa føre helt alene med sig selv og sine Argumenter. Udfaldet kan blive skæbnebestemmende i mere end een Henseende, og det kan være afgørende, om der undes den unge Karl eller Pige den fornødne Ro til at træffe sit Valg. Der er Markskrigere nok fremme i vor Tid med billige Tilbud, der dog alligevel nok skal købes dyrt, — man vil ogsaa her gerne sætte det lettere Kompromis i det vanskelige Valgs Sted.

Men Ungdommens Tid er en kompromisløs Tid; den unge har ofte i sig en sund og ubændig Higen efter det konsekvensfyldte og absolutte — og tager hellere et Valgs Risiko end gaar paa Akkord med sig selv gennem et Kompromis. Ungdomstiden er de afgjorte Standpunkters Tid, og det kan føles paradoksalt, at den unge netop da, hvor han ofte er mest søgende og i andre Henseender ufærdig, dog besidder en Ansvarsfølelse, der ikke føles stærkere eller mere aabenbar op i Aarene. Det absolutte for og det lige saa absolutte imod, er overhovedet de eneste Valgmuligheder, der foreligger her. Saa enkelt — og dog saa uendelig svært!

I selve Valgets Handling ligger en personlig Frigørelse af meget stor Værdi, men naar Valget er gjort, følger tillige en Trang til at faa det prøvet. Det er netop den unges Hensigt gennem Valget at finde Vej til en saadan Efterprøvelse — i Konsekvensen skal Handlingen staa sin Prøve. Det er Personlighedens stærke Fordring til ethvert Menneske — stærkest til den unge, der i Valget ser Længsles Maal naaet.

Norges store Digter Henrik Ibsen har i de to Skikkelser Brand og Peer Gynt givet os to Typer paa Mennesker, af hvilke den ene — Brand — lever sit Liv ud fra Valgets stadige Fordring paa det absolutte; menneskelig Halvhed, som den let vil opstaa dør, hvor Personlighedens Jeg skæres i Stykker af Kompromisser, er for Brand en Fjende, han stedse maa slaas med i sine Omgivelser og i sig selv. Peer Gynt derimod finder Behag i Kompromissets lette Løsning, aldrig et Valg, hvor Personligheden kan frigøres; derfor maa han ogsaa, da han endelig faar Stunder til at se tilbage over sit Livs snørklede Veje, bestandig lede forgæves efter sit eget Selv; han vilde „gaa udenom“ — og alligevel bryste sig af en Personlighed, han aldeles ikke har, fordi han aldrig har turdet tage det personlighedsdannende Valgs Konsekvens.

Stærkere og mere alvorligt, end det her siges os i Digterens Ord, er det aldrig nogen Sinde blevet sagt, at Valgets Pligt er Livets Krav til hver enkelt af os, — og at den, der unddrager sig denne Pligt, staar i Fare for at lide en forkrøblet Menneskesjæls Skæbne og friste en rodløs og sammenhængsløs Tilværelse.

Der er Risiko ved ethvert Valg, men dør, hvor Risikoen besejres af Trangen til frigjort at bekende et Ansvar, skabes det levende og aabne Menneske, for hvem personlig Sandhed og Ret er Æresbegreber, der er værd at sætte noget paa Spil for. Et saadant Menneske vil altid være i Overensstemmelse med sig selv, — mens den kompromisløst vil spalte sit Liv i en Række Episoder, der

---

Indtryk fra Tyskland og Holland

TRODS mange Hæmninger af Valutaforhold, Indrejsetilladelser o.s.v. er der vel nok rejst meget i fremmede Lande i denne lange, solrige Sommer, som ikke synes at ville faa Ende. Og det er ikke underligt. Samtidig med, at man har været „bundet hjemme“ i de mange Krigsaar, har man faaet Tilskyndelser til at leve med i rystende Begivenheder uden for vort Lands Grænser som aldrig før, saa det er intet Under, om Lysten til at komme ud og se, hvordan Verden ser ud efter de store Jordskælv, er bleven overvældende.

Det hænder en Gang imellem for de fleste, at der dumper en Appelsin ned i ens Turban, større eller mindre. Mig traf en af de store i Sommer, da jeg af Herbergs-Ringens Arbejdsudvalg blev udpeget til som Delegeret for Vandrebvægelsen i Danmark at følge Sekretæren til den internationale Vandrerkongres i Holland de første 12 Dage af September.

Kongressen skulde holdes paa det hollandske Mønster-Vandrerhjem i Blaricum uden for Amsterdam, og her var Lejlighed til en halv Snes Dages Samvær med Deltagere fra 20 Lande spredt over alle 5 Verdensdele. Tænk — alt det her gaves Lejlighed til at faa Førstehaandsviden om, fra højst forskellige Egne af Kloden! — Og saa er der tillige det gode ved de internationale Vandrerkonferencer (jeg deltog i en lignende i Svejts 1937), at de er iblandet en god Del Turisme, der giver Lejlighed til mange Udflugter og til Indblik i adskillige Forhold, som almindelig Besøgende aldrig naar ind til. Og det viste sig her, at Konferencen i Holland dannede ingen Undtagelse i saa Henseende. Tværtimod.

I tre Dage førte man de mange Udlændinge Landet rundt i magelige Turistbiler og dito Kanalbaade og foreviste og forklarede lige fra de under Krigen oversvømmede Egne til Rigmuseets berømte Rembrandtsamlinger. En Eftermiddag overværede Kronprinsesse Juliane Kongressens Forhandlinger, drak The og hilste paa hver enkelt. Og Deltagerne var Gang paa Gang Regeringens eller Byraadenes Gæster. Man saa ødelagte Bondebyer fra Oversvømmelserne

og smaa hyggelige Fiskerbyer, hvor man fra Kanalbaadene blev trakterede med let saltede Sild og fint duftende røgede Aal. Der var rig Lejlighed til at hilse paa baade Land og Folk. Mest Interesse vistest tydeligt nok alt det, man saa fra Krigstidens og Efterkrigstidens Holland.

— Rejseplanen blev lagt saaledes, at vi skulde med Nordekspressen derned for ogsaa at faa nogle Indtryk af Tyskland og med Flyvemaskinen Amsterdam—København hjem.

Jeg skal i det følgende gengive nogle Indtryk fra Rejsen gennem Tyskland og fra Besøget i Holland til Belysning af Forholdene i de to Lande — i det første altsaa kun fra en Lynvisit i en aflaaet Jernbanekupé.

Med Nordekspressen gennem Tyskland.

Kører man med Nordekspressen fra Danmark gennem Tyskland til Holland, føles det som at rejse fra et Slaraffenland gennem et Ørkenland til et nyt Lykkeland. Det er Modsætningerne, der foraarsager det. Man glemmer for en Stund alle hjemlige Klagemaal over Restriktioner, Varemangel og Tørke og — at der ikke er Paradistilstande hverken i Danmark eller Holland. Tyskland er nemlig noget helt andet. Et Ruinland! I mere end en Forstand. I enhver Henseende. Man overbevises tilstrækkeligt, blot ved hvad man kan se fra et Kupévindue i et plomberet Tog. *

Solen var lige staaet op, da Nordekspressen kørte ind paa Flensborg Banegaard. De tiggende Børn, der ellers omringer Luksustogene, naar de standser, sov endnu paa deres haarde Lejer. Nu var man altsaa i det Land, man hele det sidste Aar havde ønsket at gæste, uden at det var lykkedes. Og nu i et lukket Tog ude af Stand til saa meget som at sætte Foden paa Sydslesvigs Jord, langt mindre til at faa et Indtryk af den vaagnende og voksende Danskhed. En underlig Følelse! Hvor *er* Verden bleven mærkelig!

Videre gik det sydpaa. Markerne var afsvedne af Tørken. Man saa ud over vide Marker, men ingen arbejdende Mennesker som hjemme i Danmark. Broen over Kielerkanalen havde ingen Skade lidt. — Toget nærmede sig Hamborg. Jo nærmere man kommer Hovedbanen, des flere bombede Bygninger. De ligger endnu to Aar efter i samme Tilstand, som da Krigen sluttede. Ja, nogen Steder havde man muret Vinduer efter eller slaaet Brædder for søndrede Ruder. Et Sted hang Taget i den ene Ende af Huset helt ned til Jorden efter

Bombningen. I den anden Ende, som ikke var saa medtaget, havde Beboerne indrettet sig. Store Bunker af Murbrokker laa endnu, som da de faldt ned, og Jernkonstruktioner laa stadig i de mærkeligste Forvridninger. — Ødelagte Huse i Hundredvis.

Tusinder af Menneskehjem. De var maaske slet ikke for kønne at se paa før Ødelæggelsen, men dog hver især Kernen om et sluttet Hjemliv, som ogsaa blev sprængt!

Og saa Menneskene! De ligner Ruinerne. Med dem er der heller ingen Forandring at øjne.

De dasker stadig maalløse omkring. Ligegyldige, sløve og uinteresserede, som man husker Herrefolket, da det forlod Danmark i smaa eller store Flokke, slentrede ad vore Landeveje og gennem vore Byer uden andet Maal end bare sydpaa. Med Menneskene som med Ruinerne: Ingen Forandring siden Maj 1945.

Nu kører vi ind under Hovedbanegaardens kendte høje Buer. Kun enkelte hele Ruder er tilbage i det store Glastag. Skaarene hænger der endnu. Perronerne har været pløjet op. De er kun midlertidigt istandsatte. Paa Perronen ved Siden af den, vi kører ind til, staar Flygtninge i Hundredvis, tæt sammenpakkede, saa langt man kan se til begge Sider. De venter aabenbart paa en Togstamme, der skal komme og føre dem bort. Blege og magre og modløse ser de ud, som de staar der eller sidder paa deres Bylter af pjaltede Klæder. Flest Kvinder og Oldinge. Ogsaa en Del Børn — som man kender Flygtningeskarerne i danske Flygtningelejre. De stirrer over mod Luksustoget, da vi glider ind. Vi sidder i polstrede Sæder i vor behagelige 2. Kl.s Kupé og nyder vort gode danske Smørrebrød. Uvilkaarligt dukker man sig. Det kan ikke være anderledes: Man føler den dybeste Medlidenhed med dem. De er dog — er det nødvendigt at sige det: trods alt — ogsaa Mennesker — og Med-

mennesker, selv om man har triste og bitre Minder om deres Slægtinge. — Nu kommer Togstammen, som skal føre dem bort, langsomt glidende frem. Højtaleren meddeler, at der er enkelte Vogne med Bænke til de gamle. De øvrige maa nøjes med Staapladser i de forfaldne Kasser uden Ruder, hvor de stuves sammen. Højtalerne formaner, at det er forbudt at sidde uden paa Vognene, paa Trinbrætter eller Puffer eller paa Tagene. Men det hjælper ikke. Da Toget glider ud, hænger Flygtningene i alle Stillinger uden paa. Og — hvor glider de saa hen, disse hjemløse Stakler, og til hvad? Jeg véd det ikke. Flygtningene véd det næppe selv.

Luksustoget kører videre vestpaa. Det havde sit Udgangspunkt i København. Og det har sit lige saa sikre Maal: Hook van Holland. Det kommer fra et Land, hvor Livet pulserer og kører mod et lignende Land med Arbejdstempo og Maal for Arbejdet — ja, Toget fører selv noget af dette Liv med sig gennem Ruinlandet, hvor hverken Arbejde eller Liv har noget Maal.

*

— — — Hen imod Aften passerer Toget den hollandske Grænse. En usynlig Streg her fra Toget og dog saa aabenbar som noget: Pludselig forandrer sig, alt hvad man ser. Huse og Hjem velholdte, skinnende af Maling. Frodige veldyrkede Marker. Overalt Grupper af sortbrogede Køer. Der malkes til Aften. Leende og glade cykler Ungdom ad Vejen langs Banen. Skal de til Ungdomsmøde? Paa Banegaardene, vi standser ved, er der Liv og Fart over Arbejdet. Man taler interesseret med hinanden, siger Vittigheder og leer. Her har man Maal for sin Tilværelse. Vi er atter i Slaraffenland! Og atter sidder man og tænker paa det Land og det Folk, man lige har forladt. Ja, det er jo faktisk hverken et Folk eller et Land i Øjeblikket. Et gabende stort, tomt Hul, et Tomrum i Hjertet af Europa. Efter Aars Forløb et stadig uafklaret Problem. En politisk Gaade. Hvad véd man egentlig om Tyskland og det tyske Folk nu? Hvordan faar man rejst det af Ruinhobene — Bygninger, Hjem og Folk? Som det ligger hen med sine 80—90 Millioner uvirksomme, ulystne og uinteresserede Mennesker hæmmer det, ja, umuliggør det Genrejsningsarbejdet af vor gamle Verdensdel.

Det tyske Folk maa hjælpes op igen! Men hvorledes? Det er et af Europas største Problemer i Dag. Sejrherrene, der holder de tre Zoner besat, er efter mere end to Aars Forløb lige uenige derom. At det er Politik, der sinker Genrejsningsarbejdet, baade hos Besættelsesmagterne og hos Nabofolkene, er ikke vanskeligt at se. Frankrig vogter med Ængstelse paa, at Tyskland hjæl-

pes op. Og at de smaa Nabofolk, der hver især har gamle eller nye Mellemværender med Herrefolket, føler sig utrygge ved Genrejsningstanken, selv om de maaske nok indser Nødvendigheden af den, kan heller ikke undre.

— — — Ja — undskyld! Det er ikke Meningen her at forsøge at klare Problemerne, som selv Politikerne har svært ved at finde Løsning paa. Det er blot Tanker, der melder sig, ved hvad man ser fra et Kupévindue paa en 12 Timers Rejse gennem Ruinlandet i et plomberet Tog.

Efterkrigstidens Holland.

Kører man fra den tyske Grænsestation Bentheim ind over Holland, faar man ikke Indtryk af at komme til et krigshærget Land. Bombede Bygninger ser man ingen af. Oversvømmede Egne heller ikke. Det ser ud ganske som det samme Holland, der her tog venligt og hjemligt imod en i 1937.

Og dog er det ikke det samme. Hverken Landet eller Folket. Rystende Hændelser er siden gaaet hen over det frodige Land og det driftige Folk.

Det var ikke Bombning, der forarsagede de store Ødelæggelser i Holland. Kun i Byerne Haag, Rotterdam og Arnhem blev Beboelseskvarterer lagt i Grus. Men Oversvømmelser! Mest har de ødelagt paa de store Øer nede mod Syd, hvor Nordsøen vælter ind mod de lave Kystegne, som Hollænderne har maattet beskytte med mægtige Diger. F. Eks. paa den store Ø Walcheren. Her brød Tyskerne under Besættelsen Hul i Digerne, saa Nordsøens Saltvand satte ind over saa godt som hele Øen. Først sidste Efteraar lykkedes det at udbedre Digerne og faa Vandet pumpet ud, men Saltvandet har her ødelagt Jordbunden for flere Aar.

Kongresdeltagerne kørte en Dag op gennem Landet Nord for Amsterdam, mellem Zuidersøen og Havet, hvor saa mange, mange Kvadratmil blev sat under Vand af Tyskerne. Men det var Zuidersøens Ferskvand. Da Hollænderne blev Herrer i deres Land igen, stod Vandet her 2—3 Meter højt over Egne, saa vidt Øjet rakte, og i Hundredvis af Hjem var ødelagte. Kun det øverste af Huse, Gaarde, Møller og Kirker ragede op af Vandet. — Først maatte man saa udbedre Digerne. Dernæst pumpe Vandet ud. Mægtige Arbejder, som tog lang Tid. Og da Beboerne endelig kunde komme ud over Egnen og fandt deres Hjem, var de ødelagte. Det første, de foretog sig, var at opføre en Træbarak til Beboelse ved Siden af det oprindelige Hus eller Gaard. Disse Barakker er endnu Rammen om Hjemlivet, og de er indrettet paa ægte hol-

landsk Manér, nette og rene Gardiner og Blomster i Vinduerne og nydelige Smaahaver omkring. — Næste Trin i Genopbygningsarbejdet gjaldt Markerne. Og hvor var de frodige at se ud over nu. Sikke Kløver og sikke Røer! Og en halv Snes Kornstakke ved hvert Hjem vidnede om en vældig Kornhøst. Det viste sig nemlig, at Markerne var lige til at sætte Ploven i, da Vandet var borte. De var oven i Købet gødet af det Floddynd, som var ført ind over dem med Vandet.

Og — efter Opdyrkningen, som nu var i normal Gænge, var man endelig i Gang med at udbedre de gamle Bygninger, som endnu frembyder et mærkeligt Syn. De er bygget paa nedrammede Pæle, som Husene de fleste Steder i Holland. Og disse Pæle har kunnet modstaa Vandets Tryk, hvorimod Murværk eller Træværk imellem Pælene er skyllet bort. Alle Bygninger i disse Egne staar derfor nøgne og gennemsigtige fra Jorden og 2—3 Meter op. Det øverste af Husene og Tagene er de fleste Steder bevaret, hvilende paa Pælene. Et mærkeligt Syn. Vi kørte forbi i Hundredevis af Gaarde og Huse, der staar saaledes. Et Sted passerede Bilerne en Kirke. I tre Meters Højde fra Jorden kunde man se igennem den, imellem Bærepælene. Det øverste af Taget og Taarnet stod uskadt. Paa modsat Side af Vejen var rejst en lille Trækirke, som benyttedes foreløbig. Trælemmene i Siderne stod aabne. Det var Søndag.

Kirken var fyldt med Mennesker, og Præsten stod paa Prædikestolen. — Et andet Sted passerede man et Bjerg af Træskrammel, Vinduer, Døre, Bjælker, Brædder o.s.v. Vraggods, som laa strøet ud over Egnen, da Vandet forsvandt. Ingen vidste, hvem det tilhørte. Staten lagde saa Beslag paa det. Naturligvis har Staten maattet støtte Beboerne stærkt under Genopbygningen af dette Stykke Land. Her er ogsaa anlagt nye, brede, asfalterede Veje gennem Landsdelen.

Ja, *her* mødte man det krigshærgede Holland!

*

Holland havde før Krigen 75 Vandrerhjem, lagt efter en bestemt Plan ud over hele Landet. Ogsaa dem ødelagde Tyskerne under Besættelsen. Ikke just skød dem i Grus, men „klædte dem af“ for alt, saa kun Murene stod tilbage, ja, mange Steder var end ikke de noget værd. Men her som paa andre Felter, tog Hollænderne fat paa Genrejningsarbejdet med uhørt Energi. Nu, to Aar efter, har Holland 40 Vandrerhjem i Brug. I mange Tilfælde med Støtte fra andre Lande. Blaricum, hvor Kongressen var til Huse, havde engelske Vandrerere ved Indsamling udstyret med Inventar, Dansk Vandrelaug med Køkkenudstyr.

*

Den Aften, Kongressen var den hollandske Regerings og Amsterdam Byraads Gæster, holdtes den festlige Sammenkomst i det berømte Rigmuseums smukke Festsal. Da Talerne og det overdaadige Traktement var vel overstaaet, førte Hollænderne ikke Gæsterne rundt i hele det store Museum, men viste dem kun een Afdeling. Oven i Købet en, som ikke var Hollands egen, men en, de var stolte af at have faaet betroet. Det var en Gæstesamling, som tilhørte Østrig. Den første Afdeling bestod af store kunstfærdigt vævede Gobeliner, som dækkede hele Vægge fra Gulv til Loft. Den anden af Østrigs berømteste Malerier. Adskillige af Rembrandt og Rubens. Altsaa østrigske Kunstskatte! Og mærkeligt var det at høre, at de var „udlaant“ Rigmuseet i Amsterdam paa ubestemt Tid. Var det for at sikre sig, at de ikke en skønne Dag førtes Øst paa? Der er jo dem, der mener, at Retssikkerheden ikke er indført endnu overalt i Europa.

*

Det Spørgsmaal, der for Hollænderne overskygger alle andre, de har at kæmpe med i Efterkrigstiden er: Hvordan ordnes Hollands Forhold til Kolonierne?

Holland er mindre end Danmark, men har en Befolkningsmængde mere end dobbelt saa stor, nemlig paa 9 Millioner, og kan under disse Forhold ikke undvære sit store Kolonirige. Det er det faste Grundlag for Hollands omfattende Handel og Søfart. De store Besiddelser i Ostindien udgør mere end to Millioner Kvadratkilometer med en Befolkning paa over 80 Millioner Indbyggere. Hollands Indtægter af dette umaadelige Kolonirige er selv sagt overvældende store. Naturligvis er der ogsaa uhyre Udgifter forbundet med at opretholde det. Der maa til Stadighed holdes en stor Hær og Flaade i Kolonierne for at holde den ofte krigeriske og urolige Befolkning i Ave.

Det er først og fremmest de store rige Øer, Java, Sumatra, Borneo og Celebes. De var under Krigen besatte af Japanerne, og da de i August 1945 maatte fortrække, rejste Frihedsbevægelsen derovre retfærdigvis Krav om Uafhængighed og Selvstyre, og kort Tid efter proklamerede Frihedspartiet en fri og uafhængig Republik. Hollænderne havde ventet Hjælp af Englænderne og Amerikanerne til at bringe Orden i Forholdene i Indonesien, men det fik de ikke. De gjorde da selv Forsøg derpaa, men det lykkedes ikke.

Hvordan det egentlig staar til i Indonesien for Øjeblikket, er det vanskeligt at blive klar over. Og Hollænderne er ikke selv enige om, hvordan Forholdet til det store Kolonirige skal ordnes. Nogle vil forhandle sig til Rette med de nye Selvstyrefolk derovre. Andre vil slaa Oprørsbevægelsen — som de kalder den — ned med haard Haand og føre alt tilbage til Forholdene før Krigen. Men flest Tilhængere, baade i Holland og Indonesien, har dog de, der slutter op om den Anskuelse, at den Proklamation, hvori Dronning Wilhelmine 1942 lovede Hollandsk Indien Frihed og Selvstændighed under hollandsk Suverænitet, skal staa ved Magt. Men først maa der skabes Ro og Orden i Landet.

For Holland betyder det Liv eller Død, hvordan Forholdet til Indonesien ordnes — udtalte en Mand, der kender Forholdene baade i Holland og Indonesien af Selvsyn.

Intet Under derfor, at dette Spørgsmaals Løsning overskygger alle andre for Hollænderne nu. De lider under Bolignød, som intet andet Land. Der er saa at sige intet bleven bygget siden 1940. De har hverken Jern, Træ eller Kul selv. Hollands store Bagland, Tyskland, har ikke under Krigen været og er stadig ikke den store Aftager af Hollands Grøntsager. England har heller ikke som tidligere været nogen særlig villig Køber deraf, hverken i Krigsaarene eller nu. Men trods alt det og meget mere: Kan Holland blot faa sit

Forhold til Kolonierne i Stand, saa det kan vedblive at være det store Handelsland, der kan opkøbe Varerne i Kolonierne og afsætte dem i andre Lande og Verdensdele, skal det driftige Folk nok klare Efterkrigstidens andre Vanskeligheder.

*

Paa Hjemturen fløj vi altsaa med Amsterdam—København—Stockholm—Maskinen. Men 1000 Meter over Jorden ser den ud som Vorherre har skabt den og ikke som syndige Mennesker har skamferet den. Selv Bremens Ruinmasser vakte romantiske Stemninger hos én, trods Erindringerne fra Jernbanerejsen nede paa den syndige Jord.

THORVALD LAURSEN.

Fra Nordslesvig

HEN mod Jul gaar Tankerne tilbage til tidligere Aars Forberedelser til Festen, ofte fører det Tanker om andre Oplevelser med sig og for mig ogsaa noget fra syv Aars Ophold ved Grænsen i Sønderjylland.

Det er et Spørgsmaal, der ikke lader sig behandle til Bunds med saa faa Ord, som her er Plads til, og det skal ogsaa straks siges, at det kun er Tanker, der kan møde en fra „det gamle Land“, som man siger i Sønderjylland, naar man kommer til Grænseegnene og faar Lejlighed til at iagttage Forholdene i nogle Aar.

Man møder der en Optagethed af det, der er Danmark, i langt højere Grad end i det gamle Land, i hvert Fald før Krigen. Denne har jo ændret noget ved Forholdet her.

I Sønderjylland, eller Nordslesvig, som de dernede hellere kalder det, møder man straks Modsætningsforholdet mellem Dansk og Tysk. Det ligger altid i Forgrunden i det daglige og ved Fester. Det er en daglig Kamp mellem de to Retninger, der ytrer sig ved alle Lejligheder.

Jordspørgsmaalet er et af de mest fremtrædende. Bliver der Tale om Salg af Ejendom eller Jord, gælder det at komme først, ofte er Tilbud om Overpris medvirkende ved Handelen, og lykkes det Modparten at erhverve en Ejendom, gaar det som en Begivenhed gennem Sognet. Mulighederne for dette er dog i Reglen kun fra de saakaldte blakkede, dem for hvem Profitten gaar forud for Dansk eller Tysk. Sker det, at en af „de rigtige“ sælger til Modparten, er han for Eftertiden ildeset af sine egne. Hellere sælger „de sikre“ lidt under Prisen til en af samme Sindelag, end Modparten skal faa det, selv om der kan opnaas bedre Betaling.

At det virkelig betyder noget, kan ses bl. a. fra Burkal Sogn. Efter Genforeningen var 75 pCt. af Jorden paa tyske Hænder, selv om Stemmetallene var nogenlunde lige. Hertil kom, at Tyskerne havde de største og bedste Gaarde og var mere velstillede. Derved havde de Overtaget i Sognet og gav Tønen an. Danskerne kunde ikke rigtig hævde sig, var ligesom undertrykte,

og havde af den Grund en Slags Mindreværdsfølelse, der ytrede sig ved daarligere drevet Landbrug, der selvfølgelig ogsaa distancerede dem i Kampen. Denne Stilling i faglig Henseende overførtes ganske automatisk ogsaa til Kulturkampen og Forholdene iøvrigt i Sognet. Stillingen er ændret noget siden; men trods dansk Flertal i Sognet før sidste Krig, var stadig $\frac{2}{3}$ af Jorden paa tyske Hænder. Afgørende er dog, at Danskerne er kommen bedre med paa det faglige Omraade og dermed ogsaa i Nationalitetskampen.

Denne ytrer sig i det daglige meget stærkt. Det er utænkeligt, at en Tysker kan sætte sine Ben i det danske Forsamlingshus, lige saa lidt som en Dansker kan sætte sine Ben i det tyske Hus. Skal der være Generalforsamling i Mejeri eller lignende, hvor der er Samarbejde, maa det ske i Missionshuset, der er et mere neutralt Sted. Det gælder om, hvem der faar flest Medlemmer i Bestyrelsen, og her er dansk eller tysk mest afgørende. Ogsaa i Sygekasse gælder det samme. Skal der vælges ny Formand f. Eks., gaar det som Løbeild gennem Sognet om at møde frem.

Alt dette er mest fremtrædende i urolige Perioder som efter 1933, da Omvæltningen skete i Tyskland, ved Krigens Begyndelse og under denne. Støtte udfra i denne Kamp er meget afgørende, da den ikke føres gratis. Det gælder baade økonomisk og kulturelt, hvad enten det er af privat eller offentlig Art.

Skolespørgsmaalet er selvfølgelig ogsaa meget afgørende. Det er for en stor Del her, Fremtiden formes. Langs Grænsen var der til Krigens Afslutning baade dansk og tysk Skoleafdeling, flere Steder paa samme Sted med samme Legeplads. I den ene Ende af Bygningen dansk, i den anden tysk Skolestue, ligeledes var der paa hver sin Side af Skolepladsen dansk og tysk Lærerbolig.

I rolige Perioder kan det gaa meget godt. Børnene leger i Fællesskab uden Vanskelighed; men er der Røre i Nationalitetskampen ud over Landet, foregaar det ogsaa kraftigt paa Legepladsen, undertiden ved Nævernes Medvirken. Det medfører en skarp Stilling Parterne imellem ogsaa for Fremtiden. Den dobbelte Skoleform har sine Ulemper, og har man set den paa nært Hold, bliver man usikker overfor dens Berettigelse, selv om man ellers anser den for rigtig; man forstaar, at de dernede ønsker den afskaffet, især hvis den bliver misbrugt. Hvorvidt dette Misbrug kunde forhindres ved effektivere Kontrol, faar staa hen.

Ungdomsarbejdet er naturligvis ogsaa hver for sig, det følges med stor Interesse hvor mange, der søger det ene eller det andet Sted hen, og det taales ikke, at nogen er med begge Steder. Det ligesom forpester Luften og minder

om Forholdet før Genforeningen, da man gensidig søgte Klarhed over, hvad der foregik paa hinandens Møder for at kunne berette om det til sine egne. Lige efter Krigen ændrede Forholdet sig meget. Den tyske Ungdomsbevægelse gik helt i Staa, og selv om man fra dansk Side ikke ønskede udprægede Tyskere med, var der dog hist og her en vis Imødekommenhed overfor Unge fra tyske Hjem, hvis de ønskede at være med, ud fra Betragtning, at de ikke selv havde noget at søge hen til og muligvis kunde føle sig draget af det danske Arbejde og slutte sig til her.

Det tyske Sindelag dernede, tror jeg, er mere bestemt af, at det kommer fra Tyskland end af *hvad*, der kommer. Naar Nazismen havde saa stor Tilslutning, var det sikkert meget, fordi det var Tyskland, det var mere væsentlig end selve Nazismen, og vil være det ogsaa med andre Retninger som førende.

Fra dansk Side dernede er der en Tilbøjelighed til at anse Tyskerne for at være illoyale over en bank. Det tror jeg dog ikke er rigtigt; men det kan ikke bestrides, at den Retning har haft Overtaget og givet Tonen an. Om den begyndende Ændring heri efter Krigens Afslutning vedblivende vil udvikle sig, maa Tiden vise.

Iøvrigt kan Danske og Tyske i Regelen meget vel tale med hinanden om dagligdags Ting, ogsaa ofte om Nationalitetsforhold, paa en besindig Maade. Kaffevisitter mellem danske og tyske Hjem finder ogsaa Sted. I urolige Perioder er man mere reserverede, da lades nationale Spørgsmaal i Ro, naar man kommer sammen. Ved Bryllup, og særlig Begravelse, er der ogsaa Deltagelse fra begge Sider.

Noget, som en fra det gamle Land bliver stærkt optaget af dernede, er Danskernes nationale Fester. Den Begejstring og levende Deltagelse og de festligt pyntede Arrangementer, man møder, fortæller stærkt om, hvad det betyder for dem. Høre dem staaende synge: „Kong Christian stod . . .“, „Der er et yndigt Land“ og „Kongernes Konge“ taler alvorligt til en paa mere end een Maade. Man mærker, hvad Udlændighedsaarene og Savnet af frit at kunne være Danske har betydet for dem, og den Taknemlighed, de har i Sindet over at være kommen tilbage til Danmark. Man forstaaer den Indsats, de Ældre har gjort gennem 56 Aar, ved i den Grad at have bevaret Danskheden under Fremmedherredømmet, og man beundrer dem. Man opdager, hvor meget det at have savnet noget, betyder for at forstaa den virkelige Værdi af det.

Interessen for Danskheden er stærk og gør Befolkningen aandelig levende.

Det er et levende Udtryk for Værdien af at have noget positivt at samles om og beskæftige Tankerne med. Ingen Steder lyder Sangen saa stærkt og fuldtonende som dernede, en Tilegnelse fra Udlændighedsaarene. Paa Mindedagene vajer Flagene festlig over hele Landsdelen, som man ingen Steder ser i det gamle Land. Og ærlig talt, har man mærket det levende Røre dernede, savner man det her. Afstemningsdagen den 10. Februar fejres mere end selve Genforeningsdagen. Det var denne Dag, de fik Lov at gøre deres Opfattelse gældende og stemme sig tilbage til Danmark. Mange Anekdoter har de at fortælle herfra og fra Tiden under tysk Styre.

Alt dette mærker man i første Linie hos Ældre dernede og meget hos de ældste Unge. De yngste har det mere paa Afstand, har ikke Værdien saa stærkt ind paa Livet. Det er mit Indtryk, at deres Interesser i højere Grad gaar i Retning af mere dagligdags Ting, flere Fornøjelser, i Lighed med det gamle Land. Besættelsen har naturligvis virket til Fremme af positive Interesser dør som her. Desværre virker Pengerigeligheden i modsat Retning begge Steder. Forhaabentlig faar det ikke Overtaget over de værdifulde Interesser.

*

Hermed en Hilsen til Kammerater fra Vinteren 1922—23, idet jeg minder om, at det i Vinter er 25 Aar siden, vi var Elever her paa Antvorskov, og opfordrer til at møde til 25 Aars Jubilæum ved Elevmødet til Sommer.

Og til Slut Hilsen til Elever og Medhjælpere paa Skolen fra sidste Vinter og Sommer.

T. K. LADEGAARD.

En Tur til Norge

EN TIDLIG Morgen sidst i August stod vi paa Dækket af „Kronprins Olav“ og saa Solen staa op over Norges Fjelde ved Indsejlingen til Oslo Fjord. Der har i denne Sommer været usædvanlig mange skønne Dage, men det, vi her saa for os, var noget nyt, vi var forventningsfulde, vi skulde opleve Norge. Vi nød Indsejlingen, og i Morgendisens dukkede Oslo frem. Oslo med den brede Hovedgade, Carl Johan, der fører lige op til det højtliggende Kongeslot, med Nationalteatret, hvor Bjørnsons og Ibsens Statuer staar ved Hovedindgangen. I Byens Udkant Frognerparken med Vigelandsanlægget. Vigeland var en norsk Billedhugger, og en meget stor Del af hans Kunstværker staar opstillet her i den offentlige Park i et storstilet Anlæg. Vi opdagede hurtigt, at Nordmændene har Evne til at give deres Seværdigheder, ogsaa de historiske, en usædvanlig værdig Ramme. Her tænker jeg især paa Bygdø, Frilandsmuseet, hvor Hovedbygningen indeholder mange Afdelinger fra forskellige Egne af Landet, og hvor de mange, gamle Ting er arrangeret saa enkelt og smukt, at man faar et meget klart og levende Indtryk af norsk Bondekultur. Ja, det var næsten højtideligt at staa i den meget store Tæppehal, hvor de gamle Vævninger hænger fra Loft til Gulv. Rummet er mættet med Farver og Kultur. Der ligger mange Bygninger spredt i det smukke Terræn, men et Stykke fra denne store Samling er en stor trefløjet Hal med de tre gamle fantastisk velbevarede Vikingskibe. At staa overfor disse Skibe, som er tømret af de nu begsorte Egetræsplanker med Udskæringer i den prægtige Forstav, er en enestaende Oplevelse af Skønhed og Storhed.

Vi havde det Held, at vi fra Oslo kunde komme med Bil paa en Tur ud i Landet. Og det er en storartet Maade at komme frem paa. Man naar en Mængde, standser, hvor man vil, lægger Ruten, som man ønsker den, og kommer helt anderledes i Kontakt med Naturen end fra et Eksprestogs Vinduer.

Vi kører nordpaa til Eidsvold, den historiske Bygning, hvor Rigsforsamlingen i 1814 vedtog Europas frieste Forfatning og kaarede den danske Prins

til Norges Konge. Og derfra til Aulestad, Karoline og Bjørnstjerne Bjørnsons Hjem i Gausdal. Her er det Bjørnsons Norge, vi oplever fuldt og helt. Personer og Egne fra Novellerne, Stemninger fra Sangene bliver levende. Solbakken, Granlien. Vi gaar op ad den lange Birkeallé, som fra Vejen fører op til Gaarden. Hovedbygningen paa Aulestad er nu Nationaleje, og den staar, som da Karoline og Bjørnstjerne Bjørnson færdedes og virkede i disse Stuer og paa den berømte Altan, der gaar rundt langs Husets tre Sider. Derfra er der en storslaaet Udsigt. I det store Arbejdsværelse paa første Sal, hvor Bjørnson har haft god Plads til at vandre op og ned ad Gulvet, saa vi over Skrivebordet Grundtvigs Buste. I Dagligstuen stod H. C. Andersens Buste, men det var ikke de eneste Tegn paa Bjørnsons nære Tilknytning til Danmark. I Spisestuen hang, blandt mange andre Gaver, et Sølvfad, skænket af den danske Folkehøjskole. I et Værelse var der i Glasskabe udstillet en Mængde Adresser og Breve fra kendte og ukendte Mennesker fra mange Lande, alt skrevet og sendt i Taknemlighed, ikke blot over Digterens Værker, men ogsaa over den Kraft og Varme, hvormed han uafsladelig i Skrift og Tale kæmpede Retfærdighedens og Medmenneskelighedens Sag. Rørende var det paa Væggen i Fru Bjørnsons Værelse at se et lille Korsstingsarbejde, hvor Verset „Nu Tak for alt ifra vi var smaa“, samt Lykønskning paa Sølvbryllupsdagen, var syet af en lille danske Pige. Bjørnson døde 1910 og Fru Karoline 1934, men Aulestad bliver pietetsfuldt værnet, og vi, der holder af at læse og synge Bjørnson, bliver en stor Oplevelse rigere ved at færdes paa dette Sted, hvor han og hans Familie levede en stor Del af deres Liv.

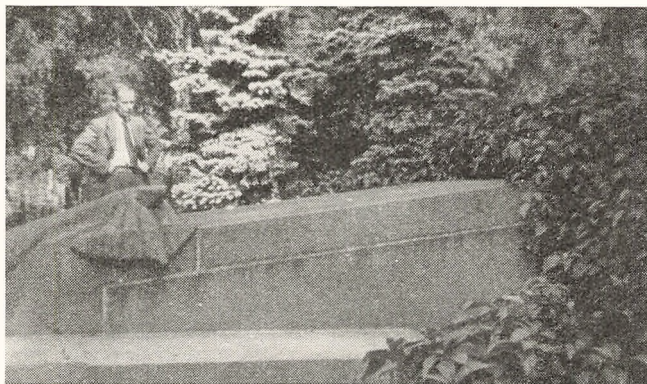
Saa gik Turen „over de høje Fjelde“. Vi vænnede os snart til at se Køerne roligt, uanfægtet af Biler, spadsere ved Vejsiderne, ringlende med deres Bjælder. I den lille Landsby Lom, hvor de mørke Fjeldsider stejlt rejste sig, følte vi, hvor der maatte være „knugende, tærende trangt“ at bo. Dagen efter kørte vi over (eller tæt ved) Norges højeste Fjeld, det evigt snedækte Galhøpiggen. Luften var klar og ren, og det var meget varmt trods Sneen. Vejen her er fantastisk, og vi var glade for, at vi havde en dreven Chauffør. Naturen blev mere og mere voldsom, jo længere vi naaede mod Vest, over mod Sognefjord. Efter at have sejlet en Tur paa denne, maatte vi atter køre mod Syd, kom over Højfjeld igen, dog her med de brede Sæterstrækninger, Faar, Køer og Geder i Mængder og Luften fuld af Klokkelyd. Sæterjentene er glade for en lille Sludder.

Vi er atter i Oslo, og vi besøger nu „Vor Frelsers Gravlund“, hvor Bjørn-

son, Ibsen, Wergeland og mange flere af Norges, og af Verdens, største har fundet deres sidste Hvilested. Turen i Norge er forbi. Vi mangler kun Turen ned til den svenske Grænse. Vi er overvældet af Indtryk af historisk og naturmæssig Art. Men vi er ogsaa overvældet over den Maade, Nordmændene tog imod os paa saavel i Byerne som ude i Ødemarken. Overalt var de hjertelige, naar de hørte, vi var Danskere. Maatte vi ogsaa i Fremtiden gøre os fortjent til en saadan Velvilje og ikke misbruge den.

Norge og Danmark er to højst forskellige Lande. Nordmænd og Danskere er ogsaa forskellige, men vi er meget nær beslægtet, og vi forstaar hinanden. Lad os i Fremtiden lære hinanden endnu bedre at kende til Gavn for begge Parter.

BETH FOG HANSEN.

Hansen staar ved Bjørnsons Grav.

Sydslesvig

SOM FØLGE af den „Interesse“, Pressen har vist min og to andre Højskoleforstanderes Underskrift af den Adresse, der er blevet kaldt „De 121's Henvendelse“, tror jeg, det er bedst, at jeg skriver og forklarer mit Syn paa det Spørgsmaal.

Det var for mig, der som ung Student oplevede Afstemningstiden i 1920, deltog i forberedende Arbejde i København og var med den 14. Marts i Flensborg, en uhyre Skuffelse at se de meget smaa danske Stemmetal, som 2. Zone kunde fremvise. Vi havde — ikke mindst paa Baggrund af Red. Christiansens Taler — ventet os langt bedre Resultater. Det var uendelig vemodigt at tænke paa de trofaste Forposter, der havde faaet Lov til at kigge ind i det gamle Land, som Nordslesvigerne nu genforenedes med, mens de selv maatte se Jerntæppet rasle ned foran sig.

Der var vel dem, der efter denne Afgørelse afskrev Sydslesvig som tabt for stedse, et Omraade, hvor der fremtidig i det højeste kunde blive Tale om at søge at holde den vigende Rest af Danskhed i Live endnu nogle Aar.

Dem har jeg aldrig hørt til.

Historien har lært os, at der kan ske saa meget, og at selv Folkeslag, der synes udslettet, kan rejse sig paa ny. Derfor kunde man ogsaa bevare et Haab, var det end nok saa spinkelt, om, at der kunde blive Fremgang for folkeligt og kristeligt Arbejde i dansk Aand i Sydslesvig.

Men et saadan Arbejde maa ske efter de lange Linier i Historien og tage lang Tid.

Da man derfor hen mod Slutningen af Krigen i illegale Blade begyndte at agitere for Sydslesvigs Tilslutning til Danmark, for, at man nu ved Tysklands Sammenbrud skulde sørge for at redde Resten af det i 1864 frarøvede Land tilbage, blev jeg alvorligt bange for, at en Stemmingsbølge, forstærket af Had til Tyskland, skulde rive det danske Folk med sig, saa vi foretog Handlinger, der kunde blive til ubodelig Skade.

En Anneksion af Sydslesvig kunde ske mod den sydslesvigske Befolknings

Flertal og blive et Brud paa den danske Linie bestemt af Ret og Billighed i Stedet for Vold. Eller Tilslutningen kunde ske med Befolkningens Billigelse, men i en Panikstemning, der ikke havde Bund, men kunde slaa over i en modsat Indstilling, naar Forholdene klarede sig senere hen. I begge Tilfælde vilde med Tiden Klager over Nøden og Manglerne væltes over paa den danske Administration og kunde efterhaanden udvikle sig til en Forbitrelse mod alt, hvad dansk var, saadan som vi ser, det nu gaar ud over Englænderne. Derved vilde Danskhedens Sag blive skadet for lange Tider, ja, maaske for stedse.

Derfor følte jeg det som en stor Lettelse, da Trontalens Ord: „*Grænsen ligger fast*“, lød. Intet fornuftigt Menneske har opfattet det som en Erklæring for Evigheden, men som en Konstatering af, hvad den danske Regerings Ønsker *nu ved Tysklands Sammenbrud* gik ud paa. — Som bekendt lød Fortsættelsen af Trontalen saaledes: „De ved Krigens Slutning totalt ændrede Forhold bevirker, at saavel Spørgsmaalet om det danske Mindretals Stilling Syd for Grænsen som Spørgsmaalet om det tyske Mindretals Stilling i Danmark maa underkastes Overvejelse.“ Det udtrykte netop, hvad der blev dansk Opgave nu: med vaagent Øje at følge Begivenhederne i Sydslesvig og sætte ind for at varetage Danskhedens Interesser paa sund og retfærdig Vis.

Nu viste det sig, at Skreddet i den sydslesvigske Befolknings Indstilling antog en Lavines Karakter. Det rejste nye Problemer af stor Rækkevidde. Endvidere betød det vældige Pres af Flygtninge en Fare saavel for Sydslesvigs Danskhed som for Nordslesvig med Tiden. Drøftelsen af de nødvendige Forholdsregler fra dansk Side og de Krav, man skulde rejse over for de allierede, fremkaldte Begyndelsen til en Strid, der kunde blive bitter som Grænsestriden efter forrige Krig.

Det var derfor med stor Glæde, at jeg saa Vedtagelsen af den saakaldte 19. Oktober-Note, der fik hele Rigsdagen undtagen Kommunisterne bag sig. Ja, jeg véd ikke, med Undtagelse af Befrielsen den 5. Maj, noget, der har glædet mig som Dansk saa meget siden Genforeningen. At det danske Folk kunde sanles om saa positive, vidtgaaende Krav vedrørende Sydslesvig og, vel at mærke, i Fortsættelse af den Retsindstilling, der gav sig Udtryk i Mindretalslovgivningen 1920.

Læs Noten og se, hvor rigtige og stærke de Krav og Ønsker, den fremsætter, er! 1) Mindretalsrettigheder, kulturelt og politisk, 2) Flygtningenes Fjernelse, 3) administrativ Adskillelse mellem Slesvig og Holsten, saa Sydslesvigerne uden Indblanding af Holstenerne kan raade i deres eget Land.

To Gange nævnes *Selvbestemmelsesretten* som Regeringens og Rigsdagens Grundlag med Hensyn til Sydslesvig. Derved forstaaer jeg først og fremmest Sydslesvigernes som andre Menneskers selvfølgeligelige Ret til selv at bestemme, hvem de vil vælge til at repræsentere sig, hvilken Skole de vil sætte deres Børn i, hvilke Foreninger de vil tilslutte sig, hvilken Kirke de vil gaa i, og hvilken Nationalitet de vil bekende sig til. At det med Tiden *kan* komme til ogsaa at faa Betydning for Statstilhørsforholdet, m. a. O. Grænseflytning efter en Afstemning, mener jeg ogsaa er en Selvfølge. Men for at en saadan Afstemning med Rette kan iværksættes, maa der i den paagældende Befolkning i lange Tider have vist sig et dybt forankret nationalt dansk Sindelag, givende sig Udtryk i Sprog og Kultur. Især maa dette kræves, naar der indtil for kort Tid siden har været et udpræget tysk Sindelag — bortset fra den lille trofaste Forpost.

De 121's Henvendelse, som jeg skrev under paa, er ikke paa noget Punkt i Uoverensstemmelse med det foran anførte. Det, den protesterer imod, er Agitationen for i Fredstraktaten at faa indført en Paragraf om en saadan Afstemning „*efter et nu fastsat kortere Aaremaal*“. Man har i Agitationen brugt det noget svævende Udtryk „ad Aare“, et Udtryk, der vel i en Paragraf maatte præciseres nøjere. Der er af en Del nævnt et Aaremaal paa 10—15—25 Aar. En saadan Fastsættelse vilde efter min Mening være en Ulykke. Afstemningen kunde da komme paa et særdeles ubelejligt Tidspunkt, og det er helt usandsynligt, at en til Bunds gaaende Omsindelse og Sprog- og Kulturskifte kan foregaa paa et saa kort Aaremaal eller have vist sin Holdbarhed i et saa kort Tidsrum.

Det vilde være godt, om man i den kommende Fredstraktat fik indsat en „§ 5“, der fastsatte nationale Mindretals Ret til efter forudgaaende Forhandling i U.N. at søge en Revision af Grænsen ved en Afstemning. Men der er maa-ske nok ikke megen Chance for at faa en saadan Paragraf. — Imidlertid kan dette ikke være afgørende for Sydslesvigerne. Er det Alvor med deres Omsindelse, vil de uden Hensyn til en saadan Paragraf, der jo med Tiden kunde slettes, som § 5 blev det, fortsætte deres nationale Kamp, indtil Maalet engang er naaet.

Den Kamp har alle Partier uden Undtagelse lovet deres Støtte til, hele det danske Folk er enige om med fredelige Midler at støtte en saadan Kultur-kamp. Men forud for den ligger Problemet: *Flygtningenes Fjernelse*. Det er den uomgængelige Betingelse for at kunne arbejde med Haab i den omtum-

lede Landsdel. Her maa enhver dansk Regering, uanset Partifarve, sætte ind. Ligeledes maa der i Overensstemmelse med 19. Oktober-Noten af al Kraft arbejdes paa, at der bliver virkelig kulturel Frihed i Sydslesvig.

Paa begge disse Omraader er der Grund til at tro, at vi kan vinde Gehør hos Englænderne.

Der har været Strid nok heroppe om dette Spørgsmaal. Opgaven er saa vist stor nok, som den nu foreligger. Lad os samle Kræfterne om det, vi er enige om.

ERIK B. NISSEN.

Indsamling til en Højskole i Sydslesvig

DE DANSKE Højskoler har besluttet at rejse en Højskole i Sydslesvig. Et Udvalg med Højskoleforstander *Hans Lund* som Formand er nedsat. Til Forstander er cand. mag. *Jørgen Jessen* udpeget. Han har i det sidste Aar arbejdet blandt Ungdommen i Flensborg og Omegn. Der er foreløbig lejet en Byggegrund paa 2 ha ved Sankelmark Sø i Oversø Sogn, og der er indgivet Ansøgning om Tilladelse til at begynde Skolen med ca. 50 Elever, foreløbig formentlig i nogle Barakbygninger.

Der vil til Rejsning af en dansk Højskole kræves mange Penge, og ca. 30 Højskoler og Landbrugsskoler har lovet at hjælpe med, deriblandt *Antvorskov*. Der vil blive indsamlet dels gennem Elevforeningen, dels ved Sogneindsamling i Skolens Omegn.

Vi anmoder indtrængende gamle Elever om at indsende medfølgende *Giroblanket* med et rigeligt Beløb eller paa anden Maade indsende Pengene til *Antvorskov Højskoles Elevforening*, mærket *Højskolen i Sydslesvig*.

Bidrag fra andre end gamle Elever er selvfølgelig ogsaa velkomne.

ERIK B. NISSEN.

Aaret 1946-47

Kære gamle Elever!

Tid er et mærkeligt Begreb. Det er en Kendsgerning, at det i dette Efteraar er 20 Aar, siden min Kone og jeg kom til Antvorskov, og naar jeg ser paa Træerne i Haven og paa Børnene, ja, nu er Carl Student, saa kan jeg jo ogsaa nok forstaa, at der maa være gaaet lang Tid, men naar jeg sidder og skal skrive om, hvad der skete for et Aar siden, synes jeg, det er uendelig længe siden, og spekulerer paa, om det mon har nogen Interesse for andre at læse saa gamle „Nyheder“. Men Aaret igennem faar vi saa mange Beviser paa, at I følger jeres gamle Skole i Tankerne, at jeg nok tør regne med, at I ogsaa vil læse om, hvad der er foregaaet af ydre Begivenheder dèr, og vi faar ogsaa til Jul, Elevmøde og ved andre Lejligheder Breve fra jer, hvor I fortæller om, hvordan I har det. Lad saa dette være et stort Fællesbrev til jer alle om, hvordan vi har det.

Det var, som I vel kan forstaa, en meget stor Glæde for os „gamle“ her ved Skolen at begynde paa en Karleskole igen. 3 Vintre var gaaet, siden vi sidst havde undervist Mandfolk. Havde vi mon ikke helt tabt Øvelsen? Og det var jo en ekstra Glæde, at vi fik Lov til at begynde med fuld Skole, 104 Elever; som sædvanligt om Vinteren færre Jyder og flere Sjællændere, men ellers fra alle Kanter af Landet.

Bortset fra, at Holdene var flere og større, skete der ikke større Ændringer i Skemaet. Men da vi nu havde en Lærer, der kunde tage Landbrugsfag, rykkede de Timer ind paa den almindelige Timeplan i Stedet for at ligge om Aftenen, som de gjorde i Konsulent *Martin Olsens* Tid. Mens jeg omtaler det, er det bedst, at jeg ogsaa her siger Konsulent Olsen Tak for hans mangeaarige Arbejde her ved Skolen. Det er aldrig let at komme udefra og have et Par ugentlige Timer

Paa Farten.

med en Flok Elever, man kun kender ret flygtigt, men Martin Olsen har foruden den saglige Dygtighed den Kærlighed til Arbejdet med unge og den Villighed til stadig at prøve at finde nye Veje i Undervisningen, der betinger det gode Resultat. Vi skylder ham her paa Skolen en hjertelig Tak for de mange Aftener, han gennem Aarene har ofret paa vore Elever.

I det, vi her kalder Særhold II, var der i Vinter Hold i Fysik, Folkeoplysning og Landbrugshistorie, og efter Jul ogsaa et Hold i Bibelkundskab, som jeg fik begyndt med Sommeren 46, og som der nu til min Glæde meldte sig over 30 Elever til. Det kan aldrig blive et Hovedfag ved en Folkeshøjskole, som jo henvender sig til al dansk Ungdom uanset deres religiøse Anskuelse, men netop naar de frivilligt melder sig til en Undervisning i og en fri Drøftelse af kristelige Spørgsmaal, er det en Opgave, vi bør og ogsaa gerne vil tage op. —

Den første større Begivenhed var Aabningsmødet, der faldt paa Skolens Fødselsdag den 10. November. Her talte H. P. Hansen og jeg om Eftermiddagen, og om Aftenen talte Red. W. Petersen, netop hjemvendt fra en Tur i Sydslesvig, og bagefter vistes Grænseforeningens nye Film „Det omstridte Land“.

Sidst i November travede vi en Dag op til Slotsbjergbyhøjene og fik Udgravningsarbejdet forklaret af Mag. Glob. Desværre fandt man jo ikke Svend Tveskægs Grav dér. Derfra gik Turen saa til Kirken, som Pastor Warring paa sin levende Maade viste

og forklarede os.

— Den 6. December gik vi i fin, samlet March til Sorø og saa Kirken og Museet. En lille uforfærdet Flok paa 14 gik ogsaa hjem, mens vi andre benyttede mere moderne Befordringsmidler. — Den 15. December arrangerede Fru Hansen sammen med Eleverne en fin Julekoncert om

Vinterholdet i Foredragssalen.

Aftenen og samlede ind til Sydslesvig med et meget smukt Resultat. — Et Par Dage efter havde vi Julemøde, idet vi forsøgsvis igen gik tilbage til den gamle Tradition at holde det en Tirsdag Eftermiddag. Forsøget faldt ikke heldigt ud, hvad Tilslutning angaar. Der var kun ca. 50 Deltagere udefra, saa vi var glade for selv at være en stor Flok. Om Grunden til den ringe Tilslutning er de mange Julemøder, der nu holdes i alle Foreninger og Forsamlingshuse paa Egnen, eller det beror paa, at man var kommet ud af Vane med at komme til Julemøde paa Højskolen — jeg véd det ikke, men kedeligt var det. Vi havde ellers to gode Talere: Forfatteren Karl Nielsen og Pastor Har. Bredsdorff.

Saa kom Juleferien, og vi kunde alle hver sit Sted puste lidt ud i Familielivets Fred.

Den første større Begivenhed i det nye Aar var Vinterelevmødet. Det var blevet meget koldt, og det føg, men alligevel havde vi ventet os bedre Besøg. Det er et ret stort Arbejde at forberede et saadant Møde med Foredrag og Fælleslæsning, og naar saa Tilslutningen er ringe, bliver man noget nedslaaet. Vi havde nu da en god Dag med hinanden og med dem, der var kommet. Baade Hansen og jeg talte ud fra den nyeste Litteratur, og om Aftenen opførte Lærerstaben suppleret med Frk. Knudsen og Frk. Rasmussen fra Centralbiblioteket Kjeld Abells Skuespil „Anna Sophie Hedevig.“

Et Par Dage efter deltog en stor Del af Eleverne i et Møde arrangeret af Ungdommens Fællesraad i Slagelse. Hovedkasserer i Verdensforbundet af demokratisk Ungdom, Amerikaneren Miss Frances Damon talte om Forbundets Ideer og den amerikanske Ungdoms Problemer, og bagefter saa vi Film fra U. S. A.s Ungdomsarbejde.

I Februar havde vi den Glæde at have to Elever fra Holland, Freddy og Hugo Wijnen. De havde haft Plads paa en Gaard paa Møen og vilde nu gerne lære dansk Højskole at kende. Det var to gode Repræsentanter for

Fra Dialektaftenen.

De hollandske Elever.

deres Land, og baade Elever og Lærere havde Udbytte af de to hollandske Kammerater, der endog drev det til paa Dansk at holde Foredrag om deres Land. — Samtidig oplevede Skolen at have sin første kvindelige Vinterelev!

Den 1.—2. Februar afholdt Ungdommens Fællesraad og Det kommunale Ungdomsnævn i Slagelse et Weekendkursus i Foreningsledelse paa Højskolen. Laursen og Hansen instruerede, og jeg indledte en Forhandling om Foreningsfester. Søndag Eftermiddag talte Prof. *Hal Koch* om Ungdomsproblemer ved et offentligt Møde som Afslutning paa Kursus'et.

Fastelavn fejredes Traditionen tro med Skolebal i den festligt dekorede Gymnastiksal, god Musik, kønne Piger, flinke Kavalere — og om Mandagen de forskellige mere eller mindre sportslige Konkurrencer. At Ladegaard forstuede en Fod, og jeg fik en lettere Muskelsprængning, nævner jeg kun for at antyde Energiudfoldelsen.

I Begyndelsen af Marts tog vi Københavnsturen. Vi var heldige med Valget af Dagen, for næste Dag kom Sneen i saadan Mængde, at det umuliggjorde Bilture til København. Vi saa Burmeister & Wain, overværede en spændende Forhandling i Rigsdagen, var i Grundtvigskirken, og efter en lidt ufestlig Middag (hvor vi savnede Grundtvigs Hus' hyggelige Lokaler!) var vi i Teatret, Halvdelen i Det kgl. til „Madame Butterfly“ og Halvdelen i Stærekassen til „Paa et hængende Haar“.

Om det var inspireret af Teaterturen, véd jeg ikke, men nogen Tid efter opførte Ele-

verne hjemme under Haugstrups Instruktion Martha Ottesens Stykke „Fædrenes Jord“, og de gjorde det godt — med meget fine Dekorationer.

Det er umuligt at fortælle om Vinteren 1946—47 uden at mindes Brændselsvanskelighederne. Det begyndte allerede i November, hvor hverken Skolefyrrer eller Pri-

En Dansktime i Læsestuen.

vatfyr vilde fungere som de skulde, trods de talrige Klager til Varmesmede eller faguddannede Eksperter. I vor Kvide tilkaldte vi vor gamle „Varmemester“ Chr. Mathorne, og han kom, saa og vandt, som en anden Cæsar. Han befriede i en en Haandevending Skolefyret for falsk

Ved Eftermiddagskaffen.

Træk, og saa var det i Orden. Privatfyret fandt Niels Pedersen ud af og fik det varme Vand til at løbe den rigtige Vej. Jeg vil ikke sige, at min Respekt for Fagfolk paa Centralvarmeområdet steg.

Men der kom andre Vanskeligheder til: Brændselet slap op. En stor Del af Januar tilbragte jeg ved Telefonen i Forsøg paa at faa fat i Brændsel. Sidst paa Maaneden tog vi en rask Beslutning og begyndte at fyre med Halm. Resten af Vinteren stod der to Mænd og puttede Halm i Fyret hele Dagen. Vi brugte 45,000 kg. — Men i Køkkenet kunde der ikke bruges Halm, saa Arbejdet ved Telefonen fortsattes, og Spændingen var til Tider paa Bristepunktet. Heldigvis hjalp Eleverne til, og saadan fik vi snart her, snart der, hvad der var nødvendigt for at holde Gryderne i Kog. — Ja, nu lyder det saa let, men hvor var det besværligt, og hvor saa vi bekymret paa den svindende Bunke i Kælderen, Kuldegraderne paa Termometret og Snefygningen paa Vejene. Vi skylder alle dem, der hjalp os, saa vi virkelig fik Mad og Varme hele Vinteren, megen Tak, ikke mindst vores gode Ven Forpagter *Marius Christensen*, der sørgede for, at vi fik Halm hele Tiden.

Omsider led Vinteren mod Ende. Forældredagen oprandt med ca. 70 Gæster, Gymnastikopvisning under *Kr. Petersens* Ledelse, Korsang ledet af *Fru Hansen*, Foredrag, Middag i Gymnastiksalen og „Feriegæsterne“ om Aftenen. — En Uge efter rejste Eleverne.

Paa Grund af Vejret blev det ikke til ret meget med Udflugter og Besøg paa Virksomheder før til allersidst. Vi gæstede „Sorø Amtstidende“, Langes Tobaksfabrik og

Slagteriet, og fik en af de sidste Dage forevist Nabovirkksomheden, Frørenseriet, af Konsulent *Ellechaug*.

I Vinterens Løb havde vi Besøg af forskellige fremmede Talere, bl. a. nogle, vi nød godt af, fordi de var sneet inde. Pastor *Warring*, Slotsbjergby, holdt i Vinterens Løb to Foredrag, Fru *Sigrid Trier* fortalte om Flugten til Sverige, Forfatteren *Bjarne Gislason* om Island under Krigen, Skolens Tilsynsførende, Folketingsmand *Arnth Jensen* om Rigsdagens Arbejde, Pastor *Ulrich Balslev* om Finland, *Claus Eskildsen* om Sydslesvig, Fru *Hart-Häussler* om Holland, og Forretningsfører *Grønholt-Pedersen* viste os F. D. B.s Jubilæumsfilm. Vi var alle meget glade for disse Besøg, der gav nyt Stof til Samtaler og Diskussioner. —

Det blev i det hele taget en Vinter, vi vil tænke tilbage paa med Glæde og Taknemlighed, ikke mindst paa Grund af, at vi hele Tiden mærkede Elevernes Vilje til at faa godt Udbytte og derfor deres Bestræbelser for, at det skulde gaa godt. Meget afhænger deraf. —

I April tog *H. P. Hansen* og *Haugstrup* til England sammen med nogle andre Højskolefolk. Jeg blev, bortset fra nogle Foredragsrejser, hjemme for at kunne tage imod en lille Person, der ankom den 17. April og senere fik Navnet *Per Sandø Nissen*. Det gik godt, og jeg naaede at komme hjem fra det sidste Foredrag to Timer før hans Ankomst.

Den 2. Maj havde Lærerpersonalet og Forstanderne fra de vestsjællandske Højskoler Vallekilde, Ubberup, Høng og Hindholm Sammenkomst her. Vi var et halvhundrede

Køkkenstaben.

Deltagere ialt og brugte Dagen til Forhandlinger og Samvær.

Søndag den 4. ankom Sommerholdet, der efter de 4 Sydslesvigeres noget forsinkede Ankomst kom op paa 98 Elever. Lærerpersonalet var det samme som sidste Sommer, forøget med *Thyra Rasmussen*, som i Vinter passede de syge. Hun overtog nu min Kones Haandarbejdstimer.

Den følgende Dag holdt vi om Aftenen efter overstaaet Ar-

hejde med Prøvestil og -regning en lille Frihedsfest med Oplæsning og Musik i Foredragssalen og Samvær og Sang i Spisesalen. Et Par Dage efter var vi alle inde og se Filmen „Madame Curie“.

Aabningsmødet holdtes den følgende Søndag, hvor jeg indledte med Vel-

komsttale og mindedes vor gamle Konge. Laursen talte om Opdragelse og Hansen om Indtryk fra England. Om Aftenen sang Højskolelærer Neermann, Vallekilde, og fik os til Resten af Sommeren at gaa og nynne paa den festlige norske Frihedssang.

15. Maj havde D. N. U. Tillidsmandsmøde her, hvor den unge Lærer *Münchow* talte.

Næste Dag tog vi paa Sorø-Tur i det skønneste Sommervejr, spiste Frokost hos Pastor *Hanson* i Pedersborg, saa Kirken og Museet og sejlede til „Parnas“.

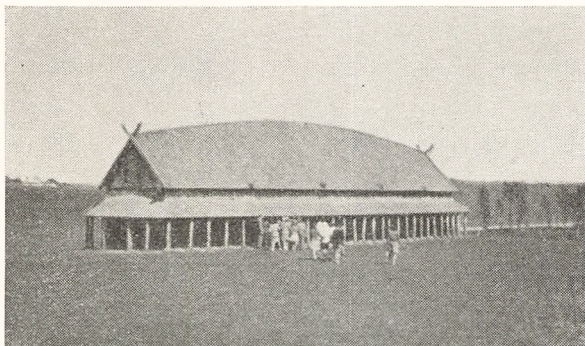
Inden Pinse havde vi et Par Besøg. Det ene var nogle Arbejdere, der under Ledelse af Forsorgssekretær *Kjeld Jacobsen* vilde i nærmere Forbindelse med Højskolerne og derfor gæstede os en Søndag. Det andet var en 8. Klasse fra Slagelse under Ledelse af Lærerinde Frk. *A. Christensen*. De unge Piger fulgte Undervisningen fra Kl. 9—12 og var meget optaget af det. Det var en god Idé, for Byernes Ukendskab til den danske Folkehøjskole raaber til Himlen, og Slagelse danner ingen Undtagelse.

Sommerholdet i Foredragssalen.

Ved Kaffebordene paa „Parnas“.

Vikingehuset paa Trelleborg.

Den 22. Maj var vi paa Trelleborg og blev af Thyra Rasmussens Forældre i Heininge inviteret paa Kaffe i deres hyggelige Have.

Saa kom Pinsen. Med de hjemmевærende Elever blev der foretaget Udflugter til Blæsinge Bakker og Ørslev Kirke den ene Dag og til Suserup ved Tystrup Sø den anden Dag. — Efter Pinse kom Grundlovsdag,

hvor Ungdommens Fællesraad og D. N. U. hjalp os med at holde Grundlovs-møde. Talerne var Amtsskolekonsulent *Otto Jensen*, Sorø, og Rektor *Sv. Johansen*, Slesvig. Sangforeningen „Lyren“ og Eleverne sang Korsange, og D. U. I.s Orkester spillede. Om Aftenen legede vi Sanglege i Gaarden.

Den følgende Uge tog vi til Reersø, delt i to Hold, og som i Fjor kom min Fætter, Pastor *Ulrich Balslev* fra Eiby og tog sig af det Hold, der var paa Skolen. Eleverne kom til at holde meget af ham, og det var os alle en meget stor Sorg, da vi ikke længe efter fik Budskabet om det frygtelige Slag, der havde ramt ham og hans Børn.

Reersø-Lejren forløb som i Fjor, bare med et betydeligt bedre Vejr; navnlig nød sidste Hold godt af det. Det kunde ses paa dem, da de kom tilbage til Skolen.

Hansen og Haugstrup deler Posten til Reersø.

Sct. Hansdag fandt Københavnsturen Sted. At Vejret var godt, behøver ikke i denne Sommer at noteres. Det lykkedes os derfor at gennemføre hele Programmet, ogsaa Fritluftsteatret i Dyrehaven, hvor vi saa Shakespeares „Som I behager“. Rigsdagen besøgte vi ogsaa, men desværre var der ingen Forhandling. Dagen før havde vi faaet *Arnth Jensen* til at fortælle os om Arbejdet derinde, og da han kort efter

blev Indenrigsminister, var det en ekstra Oplevelse at have hørt ham. Hans Forklaring af Rigsdagens Indretning var saa indgaende, at en af Eleverne, da hun stod paa Formandspladsen i Folketinget, ikke kunde dy sig for at trykke paa den Knap, der fik det til at ringe

En Dansktime i Haven.

i hele Bygningen. Medlemmerne, der sad i Snapstinget, saa forbavset op, da der kaldtes til Møde! —

Elevmødet 5. og 6. Juli indledtes i Aar med, at *Cecilie Topholm* Lørdag Aften med sine Delingsførere gav os en fin Opvisning paa Plænen. Derefter var vi alle opildnet til at tage fat paa Sanglege. — Om Søndagen talte Haugstrup om Formiddagen, og Hansen, Laursen og jeg om Eftermiddagen. Vi slog Kaffe og Generalforsamling sammen med Middagen, saa vi fik mere Tid til at tale med hinanden. Ved Aftensbordet holdt vi Mandtal og udbragte de velfortjente Leve'r for Jubilarerne, baade 10- og 25-Aars.

Blandt de sidste var en Dansk-Amerikaner *Aage Fisker*, hvis lækre „Pontiac“ fik Tænderne til at løbe i Vand paa os alle sammen. — Om Aftenen opførte vi Hostrups „Mester og Lærling“. Desværre rejste to, der havde Hovedroller, Oscar Hansen og Carl Nissen, paa Ferie lige efter, saa vi fik ikke Lejlighed til at opføre det mere.

Tilslutningen til Elevmødet var glædelig stor, til Trods for, at Søskovstævnet var henlagt til den samme Dag og afgjort berøvede os en Del gamle Elevers Besøg.

Den eneste Regn, der kom i Sommer, faldt i de Dage. Det bevirkede, at Blomsterplukkerne til

Fru Hansen leder Sangkoret.

Det har ringet!

i Forsamlingshuset, hvor vi ankom som druknede Mus. Her fortalte jeg om Genforeningen, og Eleverne sang.

Næste Aften havde vi stort Sommerbal, der forløb godt, naar undtages, at en Del af Herrerne ikke var lige saa flittige til at danse, som Eleverne var i Vinter.

De to Gotlandpiger slikker Solskin.

Elevmøde-Udsmykningen blev vaade, og Eftermiddagsmødet maatte holdes i Gymnastiksalen. Nogle Dage efter var det galt igen. Vi var indbudt ud i den store Præstegaardshave i Kirke Stillinge og var lige ankommet, da Regnen med eet skyllede ned; det blev et Kapløb hen

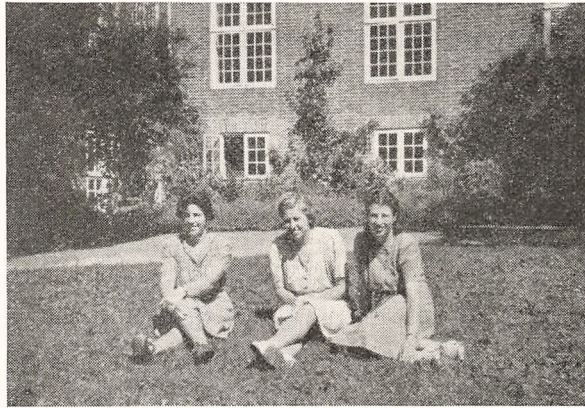
En Dag talte Frk. *Foghtmann* om Fredsvennernes Hjælpearbejde, en anden Dag viste cand. teol. *Brandt Nielsen* os Sydslesvig-Filmen. Nogle Dage efter fik vi Besøg af 18 glade Sydslesvigere, der deltog i det store Folkedanserstævne i Slagelse. — Midt i Juli fik vi nogle Dage Besøg af to af de 25 Østrigere, der i Sommer studerede Højskolearbejde i Danmark. Det var Dr. *Korén* fra Graz og *Rud. Möstl* fra Linz, to meget tiltalende og interessante Mennesker.

Søndag den 20. Juli deltog vi alle i De danske Ungdomsforeningers Aarsmøde paa Høng Husmandsskole, hvor *Jørgen Jørgensen*, Missionær, Frk. *Anne Marie Pedersen* og jeg talte, og Det kgl. Teater opførte „Der var engang“.

Et Par Dage efter var vi af Konsulent Ellehaug indbudt til Markvandring paa Forsøgsgaarden.

Eleverne havde flere Gange spurgt om, hvad det var, der groede, og nu fik vi Forklaringen. Og saa fik vi oven i Købet Is serveret af Fru Ellehaug oppe paa et af de store Frølofter.

Forældredagen kom med ca. 100 Gæster. Cecilie viste sine to Gymnastikhold og Delingsførerholdet, Haandarbejderne beundredes med Rette, Sangkoret optraadte ledet af Fru Hansen, jeg holdt Foredrag, og

Cecilie, Thyra og Mygind.

om Aftenen havde vi Dialektaften med optrædende fra alle Egne af Landet. — —

Og saa kom den uundgaaelige Afsked. Det er trist at skilles, naar man netop har lært hinanden at kende og er kommet til at holde af hinanden, og der kunde nok ændres noget ved den Sommerskole. Det er bare ikke saa nemt at faa det ordnet, og en 5 Maaneders Sommerskole vil jo ogsaa gøre det vanskeligt at faa Talere til Efteraarsmøderne Landet over. Men Spørgsmaalet melder sig hvert Aar og vil nok tvinge Løsningen frem. Det vilde være rart at faa mere Tid og mere Ro over Sommerarbejdet. —

Saa rykkede Deltagerne i Liselundmødet ind, og faa Dage efter fløj jeg til Prag for efter Indbydelse at tale om den danske Folkehøjskole ved Verdensungdomsstævnet. Det var en meget stor Oplevelse at færdes i den skønne By med de maleriske gamle Bygninger, sammen med Tusinder af unge fra hele Verden. Jeg var der i 11 Dage og havde nok at gøre med at prøve at overkomme bare en Del af Programmet. Der var Folkedanse — ja, bare jeg kunde have taget det med hjem paa Farvefilm —, der var Sport, Sang, Teaterforestillinger og enkelte Foredrag. Og saa havde jeg et lille privat Job med at missionere for Folkehøjskoletanken blandt Czekerne. Den sidste Dag gik vi i Procession gennem Prags Gader, ca. 60,000; de fleste Danske var rejst hjem, saa vi var kun 6 under Dannebrog. Men sikken en Jubel! Man følte sig nærmest som Montgomery under Indtoget i København!

Jeg kom hjem midt i et Sygeplejekursus, der holdtes paa Skolen den 17.—23. August.

I September havde vi Fjerkrækursus, den 15.—20., og saa kom Efteraarsmødet den 21.—23. med følgende Talere: Juul-Andersen, Askov, Christmas Møller, Overrabbiner

Dr. *Melchior*, Gdr. *Jakob Tvedegaard* (som Erstatning for Landbrugsministeren, der sendte Afbud), Pastor *Asger Duc*, København, *Hjalmar Gammelgaard*, Roskilde, og jeg. Skuespillerinde *Louise Jørgensen* reciterede mesterligt Jobs Bog, og jeg læste sidste Aften et Skuespil af Jakob Bas „Ultimatum“. Desværre blev min Kone syg, saa jeg maatte klare det uden Partnerske.

Sidst i September rejste jeg paany udenlands. Denne Gang sammen med en Snes andre Højskolefolk, der var indbudt af den schweiziske Højskolemand Fritz Wartenweiler og hans Venner til et 14 Dages Besøg. Sammen med tre andre Deltagere rejste jeg derned med Bus og hjem med Tog for at se saa meget som muligt af Tyskland og samle nogle Indtryk af den faldne Kolos. Der er talt og skrevet saa meget om de tyske Ruinbyer, saa vi egentlig snarere blev forbvaset over, at der stod saa meget uskadt; Folk, man saa paa Gaderne, var gennemgaaende velklædte, og jeg syntes heller ikke, man kunde sige, de saa udsultede ud. Men naar man saa Folk gaa og pille og hakke Kartoffelmarkerne igennem for at finde glemte Kartoffler og saa Akssamlerne ud over Agrene, blev man klar over, at her var Føden vigtigste Spørgsmaal. Banegaardene med Græs mellem Skinnerne, rustne Vognvrag, forvredne Jernskeletter over Perronerne og Jernbanefolk med Hængeskuldre og lille slatten Tøjhue i Stedet for de bredbrystede Underofficerstyper med store flotte Kasketter og rungende Kommandostemmer tidligere, talte et tydeligt Sprog om Nederlaget. — Mærkeligt saa at komme til *Schweiz*, hvor alt var i Orden, et skønt Land med et flittigt, vaagent Folk, et grundfæstet Demokrati. Det var lærerigt for os under Wartenweilers Førerskab at fordybe os i dette Folks Historie og Folkeliv med hele den ejendommelige Natur som Baggrund. Et Land fuldt af de mærkeligste Forskelligheder og Modsætninger, aandeligt og materielt, holdt sammen netop af Viljen til Demokrati, til Frihed. — Under vort Ophold paa Højskolen „Heim“ i Østschweiz var der Elevmøde for Schweizere, der havde været paa danske Højskoler og for danske Højskolelever, der for Tiden var i Schweiz. Dér traf jeg Bodil Dahl fra i Sommer. Hun havde Plads i en By Syd for Zürich og var godt tilfreds.

Hjemme var der, imens jeg var væk, Møde den 1. Oktober for Landsbylærere i Sorø Amt, og i Dagen 3.—5. Kursus arrangeret af Landsdelingsførereforeningen. —

Nu sidder vi og venter paa Vinterelevernes Ankomst. Vi faar, ser det ud til, en Del færre end i Fjor, men da samlede vi jo ogsaa op fra de tre Vintre, vi havde maattet aflyse. — *Børge Haugstrup* er rejst. Han skal i Vinter vikariere paa Vallekilde Højskole og vil derefter til sit Hjemland Jylland. Paa Grund af hans Faders Sygdom og senere Dødsfald maatte han rejse nogle Dage før Sommerskolen sluttede. Vi var meget glade for hans samvittighedsfulde Arbejde og venlige Medarbejde i de 1½ Aar. — Som Gymnastiklærer og Leder af Delingsførerafdelingen kommer i Vinter *Knud Stampe Øland*. —

Vi ønsker jer alle en glædelig Jul, og vi haaber med jer paa et godt og lysere Nytaar. Der er saa meget, der virker til at tegne Fremtiden mørk og gøre os triste og modløse. Lad os hjælpe hinanden til at faa Øje paa det, der lyser op og giver Mod og Kræfter!

Jeres hengivne

INGE og ERIK B. NISSEN.

Elevforeningens Indsamling til Antvorskov Højskole

Naar vi ikke for længe siden har sagt Tak for den store Pengegave, vi efter Skolens Frigivelse modtog fra Elevforeningen, kommer det af, at jeg syntes, vi skulde have hele Reparationen efter Beslaglæggelsen — og Erstatningen — ordnet først. Helt er den økonomiske Side af Sagen ikke ordnet endnu. Men nu vil jeg ikke vente længere med at sige Tak.

Vi modtog gennem Elevforeningens Formand en Sum paa 7544,16 Kr., indsamlet blandt gamle Elever, til Modernisering af Skolen.

Da Haandværkerne efter Skolens Frigivelse skulde i Gang med hele Bygningen fra Kælder til Kvist, besluttede vi samtidig at faa foretaget nogle Forbedringer og Moderniseringer. Vi fik først og fremmest installeret W. C. er paa Elevgangene, sat nye Porcelæns-Vadskerender i den gamle Fløj, Trykforøgerpumpe paa Vandledningen, Cirkulationspumpe paa Centralvarmeanlægget o. lign., alt til et Beløb af ca. 17,000 Kr. Hertil var Elevindsamlingen en meget væsentlig Hjælp, som vi hermed bringer vor varmeste Tak for.

INGE og ERIK B. NISSEN.

Noter og Nyt

Ved *Vinterskolen 1946—47* virkede følgende: *H. P. Hansen, Beth Fog Hansen, Børge Haugstrup, T. K. Ladegaard, Thorvald Laursen, Læge Henrik Larsen, Erik B. Nissen, Inge Nissen, Kristian Pedersen.*

Ved *Sommerskolen 1947*: *Ingrid Myrup Christensen, H. P. Hansen, Beth Fog Hansen, Børge Haugstrup, Thorvald Laursen, Læge Henrik Larsen, Erik B. Nissen, Inge Nissen, Thyra Rasmussen, Cecilie Tøpholm.*

Takket være Gaver fra to gamle Elever, Fru *Oline Nielsen*, f. Olsen, Lundforlund, og Gdr. *Svend Larsen*, Harrested, har Elevbogsamlingen nu et komplet Sæt af Skolens Aarsskrifter. Fra *Svend Aage Andersen*, Nykøbing F., har vi modtaget Dansk Landbrugsleksikon I—III, ogsaa til Elevbogsamlingen. Vi siger Giverne hjertelig Tak.

Gaver til Skolens Samlinger er altid kærkomne.

20 Aar — ogsaa et Jubilæumsaar!

Det store og særdeles gode Hold Vinteren 1927—28, Nissens første Hold, sætter hinanden Stævne til Elevmødet 1948. Ellers skriv og fortæl noget, som kan meddeles Holdet.

A. H., Rislev, Næstved.

Elevforeningens Bestyrelse bestaar af: Gdr. Arne Hansen, Rislev, Næstved (Fmd.), Gartner Chr. Mathorne, Juelsborg Have, Nyborg (Næstfmd.), Frk. Astrid Bendtsen, „Vindebo“, Vindegade, Odense, Fru Agnethe Andersen, Hønsinge, Vig, Erik Kragh-Müller, Kalundborg (København), Harry Larsen, Ahorngaard, Bagsværd, Kirsten Anker Møller, Limfjordsvej 43, København, samt Karen Larsen, Bevtofte, og Ernst Christoffersen, Højby.

Foreningens Kasserer og Sekretær er Højskolelærer H. P. Hansen, Antvorskov, Slagelse.

Elevforeningens Adresse: Antvorskov Højskoles Elevforening, Antvorskov Højskole, Slagelse. — Postkonto 11593.

Gamle Elever sendes en Hilsen med Ønsket om en god Jul og et godt Nytaar.

Thyra, Cecilie Tøpholm, Ingrid Mygind, Kr. Pedersen, Beth og H. P. Hansen.

Med Ønsket om en glædelig Jul og et velsignet Nytaar sendes mange venlige Tanker og Hilsener til „mine“ tre Hold fra Antvorskov. — En særlig Hilsen til Sommerholdet 47 med Tak for Breve og gode Ønsker.

Vallekilde Højskole, Hørve.

Børge Haugstrup.

De fleste gamle Elever har læst Sally Salminens Bog „Kathrina“. Hun har nu afsluttet en tre Bindes Roman, der ogsaa handler om Aalændinge, nemlig „Laur Laurilla“, „Nyt Land“ og „Smaa Verdener“. (Hver af dem kan læses for sig.) „Store Kvinder“ hedder en Bog fra Carit Andersens Forlag. Deri fortælles kort, men oplysende, varm-hjertet og smukt om en Række berømte og for Menneskeheden betydelige Kvinder fra vor Tid, bl. a. Madame Curie og Karen Jeppe.

Møder

Torsdag den 18. December Kl. 19,30 *JULEMØDE*. Professor, Dr. theol. *K. E. Skydsgaard* taler. Fælles Kaffebord.

Søndag den 25. Januar Kl. 15: *VINTERELEV MØDE*. Om Aftenen Fælleslæsning.

Kristi Himmelfartsdag den 6. Maj: AABNINGSMØDE.

Søndag den 4. Juli: ELEV MØDE. Gl. Elever er meget velkomne *Lørdag Aften*, men bedes melde i Forvejen, om de ønsker Natteleje, og maa selv medbringe Tæpper.

Søndag den 19., Mandag den 20., Tirsdag den 21. September: EFTER-AARSMØDE. Deltagere, der ønsker at bo paa Skolen under Mødet, bedes melde sig i Forvejen og medtage Sengetøj.

Elevforeningens Beretning og Hilsen

Elevmødet blev atter i Aar en stor og god Festdag baade for Skolen og for de mange gamle Elever, der stævnedes til Antvorskov 6. Juli.

Mange langsvejs fra kom allerede Lørdag Aften og havde det hyggeligt og kammeratligt med Lærere og Elever. „Delingsførerne“ viste nydelig Gymnastik.

Søndag Formiddag talte Lærer Haugstrup, og om Eftermiddagen talte Nissen, Hansen og Laursen. I alle Foredragene og Sangene følte vi Højskolens gode Bud til gamle og nuværende Elever.

Ved Middagsbordet i Gymnastiksalen bød Forstander Nissen alle hjertelig Velkommen til Skolen.

Chr. Mathorne var Dirigent ved Elevforeningens Generalforsamling. Formanden, Arne Hansen, Rislev, aflagde Beretning. Der er ydet Støtte til Elever i Lighed med tidligere. Medlemstallet er 1550. Formanden takkede Skolen for Arbejdet og for det gode Forhold til gamle Elever, og opfordrede disse til fortsat at staa sammen i Elevforeningen og til at støtte Skolen i Tiden fremefter.

Forstander Nissen takkede Elevforeningen for Hjælp og Støtte i Aarets Løb, og omtalte, hvad Elevfondet var anvendt til, og takkede for dette store Bidrag.

Harry Larsen, Bagsværd, aflagde Beretning fra Antvorskovkredsen i København, og opfordrede gl. A. H.-Elever, som kommer til København, til at melde sig og derved styrke Kammeratskabet og Fællesskabet mellem gamle Elever og deres Skole.

Kassereren, H. P. Hansen, oplæste Regnskabet.

Beretning og Regnskab godkendtes.

Til Bestyrelsen genvalgtes Astrid Bendtsen, Harry Larsen, Erik Kragh-Müller og nyvalgtes Kirsten Anker Møller. Til Aargangsrepræsentanter valgtes for Sommeren 1946 Karen Larsen og for Vinteren 1946—47 Ernst Christoffersen. Revisorerne, Poul Lindersgaard og Ellen Hansen, genvalgtes.

Formanden forelagde paa Bestyrelsens Vegne Forslag om at forhøje Kontingentet til 3 Kr., dels fordi Udgifterne til Trykning og Clicheer er blevet meget større, og fordi det var et Ønske at bevare et smukt og fyldigt Aarsskrift.

Forslaget vedtoges enstemmigt.

Formanden rettede en velfortjent Tak til Marie Henriksen, Dalmose, for mangeaarigt og dygtigt og trofast Medarbejderskab i Bestyrelsen, ligesom der blev sagt Tak til Hansen for det store Arbejde som Kasserer.

Ved Spisningen om Aftenen oplæste Nissen mange Hilsener fra gamle Elever og Lærere. Fra Sverige sendte Fru Nørgaard en god Hilsen til Elevmødet. Aargangene blev præsenteret, og Jubilarerne og de Aargange, der var mødt stort op, fik Bifald.

Der blev talt af en god gl. Elev, Plantageejer Aage Fisker fra Amerika. Hjerterligt og smukt hilste han sin gamle Skole. Elevforeningen fik 100 Kr., som vi takker meget for.

Endvidere blev der sagt Nissen Tak for den gode Dag og udtalt gode Ønsker for Skolen og dens Stab.

Om Aftenen opførte Lærere og Elever „Mester og Lærling“ ude paa Plænen. Der var store og smukke Optrin — Sang og Spil, og det var en festlig og munter Afslutning paa den store og gode Dag.

*

Vi gamle Antvorskov Elever giver atter vor gamle Skole og Forstanderpar vort Haandslag til Støtte for Fremtiden, og ønsker, at der stadig vil samles mange unge paa Højskolen og dør glædes og beriges ved et Skoleophold.

Elevforeningens Bestyrelse sender kammeratlig Hilsen og de bedste Ønsker i Aaret, der kommer.

ARNE HANSEN.

Fra Antvorskovkredsen i København

Antvorskovkredsen vil gerne gennem Aarsskriftet sende en Hilsen til gamle Elever fra den Højskole, som er den Stamme, hvorfra Grenen herinde henter Kraft og Styrke til at samle og berige de gamle Elever, som bor i København og nærmeste Omegn.

Om vort Arbejde siden Aarsskriftet udkom sidste Gang, skal berettes følgende: Den 3. Februar havde vi Møde med Forstander Nissen, der fortalte om den sidste Tids Begivenheder paa Skolen. Efter Talen drak vi Kaffe, hvorpaa Nissen læste en Fortælling. — Den 11. Marts havde vi Besøg af Haugstrup, som talte om de to Elevtyper, Punktum-Eleven og Kolon-Eleven, hvoraf den første mente at have naaet sit Maal, naar han gik ud af Skolen, mens den anden stadig satte sig nye Opgaver. — Den 25. April mødtes Kredsen med Hr. og Fru Hansen. Hansen kom lige hjem fra England og fortalte os naturligvis om denne Rejse, mens Fru Hansen fortalte Nyheder fra Slagelse. Da de skulde med Toget Kl. 10, sørgede vi selv for Underholdning Resten af Aftenen, og her optraadte bl. a. Børge Jack Andersen som Imitator. — Den 18. Maj havde Kredsen Udflugt til Frilandsmuseet og derfra til Fods langs Mølleaaen; i Ørholm spistes medbragt Mad, og saa travede vi gennem Det danske Svejts med Kaffedrikning i Raadvad, videre, bl. a. forbi Eremitagen og til Dyrehavsbakken, hvor der var Punktum, for en Dels Vedkommende med en Tur i Rutchebanen. En god Tur, der knyttede et fastere Kammeratskabsbaand mellem Deltagerne. — Den 10. Juni var vi samlet hos et af Medlemmerne i Kongens Lyngby. Vi drak Kaffe, gik Tur i Haven, snakkede og drøftede Kredsens videre Arbejde. — Den 23. Juni, Sct. Hans Aften, var vi samlet hos Formanden, i en Kolonihave. Der morede vi os med Skiveskydning, Kaffedrikning og mange Sange, og Pigerne mindedes sødt Sct. Hans Aften paa Skolen. — Saa deltog de fleste af os i Elevmødet den 6. Juli. Dette er altid en Oplevelse, baade med Hensyn til at træffe gamle Kammerater og med at deltage i selve Mødet efter det gode Program, der hvert Aar er lagt.

Den nye Sæson er begyndt med en Fest, hvor Foreningens 5-aarige Fødselsdag fejredes. Mens vi ellers — siden Grundtvigs Hus i sin Tid blev taget i

Brug til andet Formaal — har holdt vore Møder i K.F.U.K., St. Kannikestræde, blev Festen her holdt i Blindeinstituttets Festlokaler paa Østerbro. Festen formede sig saaledes: Velkomst ved Formanden, Festtale af Harry Larsen, Bagsværd, fælles Kaffebord med Underholdning af „Den Gyldenblonde“, ogsaa kaldet Børge Andersen, Balletdans af Frk. Anker Møller (Kirstens Søster), en lille Sketch ved Ruth Weber og Helga Massaneck, Sang og Oplæsning af sønderjydske Digte ved tidl. Lærer paa Antvorskov, Georg Berggren. Derefter blev der danset til Kl. 24. Der deltog 63 i Festen, deriblandt nogle Gæster. Hansens var med som Foreningens Gæster.

Op nu venter vi Nissen til et Møde først i December.

Som det fremgaar af denne Beretning, samles vi i et godt Kammeratskab og i en Slags Fortsættelse af vor Højskoletid. Vi haaber, at alle gamle Elever, der kommer til København, tilmelder sig vor Kreds, og ogsaa, at de husker at melde baade Fraflytning og Flytning i Almindelighed.

Vi glæder os altid til vore Sammenkomster herinde, ikke mindst fordi vi derigennem atter møder Skolens Aand og Liv. Vi glæder os ogsaa til nu snart at modtage Aarsskriftet til at give Tanker, Minder og Kraft.

Antvorskov-Kredsen ønsker alle gamle Elever en glædelig Jul og et godt Nytår.

Paa Kredsens Vegne:

TAGE JENSEN, Fmd.

Antvorskovkredsens Skovtur.

I Tilslutning til ovenstaaende, vil jeg gerne udtrykke en Tak til Antvorskovkredsen for det gode Arbejde, for Sammenhold og for de gode Møder og Fester, den holder, og hvoraf vi her har Lejlighed til at være med til og glædes over mange. Jeg tilslutter mig Opfordringen til at melde sig til Kredsen og til at møde op, naar der kaldes. Ved Henvendelse til Formanden, hvis Adresse er: Dannevirkegade 9³, København V., eller til de to øvrige Bestyrelsesmedlemmer: Kirsten Anker Møller, Limfjordsvej 43¹, København F., og Else Dehendorf, Frederikssundsvej 306, Brønshøj, faas tilsendt Indbydelse til Kredsens Sammenkomster.

H. P. HANSEN.

Eleveholdene 1946-47

Vinterskolen:

Ejnar K. Andersen, Lysholm, Haslev.
Erling Andersen, Jerlev, Vejle.
Hans P. Andersen, Tøvelde, Stege.
Poul V. Andersen, Reinstrup, Fuglebjerg.
Bent Bachmann, Skellerup, Ullerslev.
Arne Barkholt, Odense.
Jens Bendtsen, Egerup, Fjenneslev.
Arne Bjerre, Hygum, Esbjerg.
Knud Brokjær, Dragstrup, Firhøj.
Svend Bundgaard, Vejen.
Holger Carstensen, Udby, Stege.
Egon Christensen, Glostrup.
Gunner Christensen, Gammelby, Karise.
Jens N. Christensen, Nr. Saltum.
Lars Aaris Christensen, Bønsevig, Præstø.
Svend Christensen, Vollerup, Als.
Harry Godt Christiansen, Kissendrup, Ullerslev.
Jørgen Kold Christiansen, Baarse, Lundby.
Frits Damkjær, Lundby.
Hans Vilh. Eriksen, Taagerup, Rødby.
Henning Hansen, Jenstrup, Haslev.
Magnus Hansen, Kalvehave.
Thormod Hansen, Hejnede, Borup.
Vagn Engholm Hansen, Nr. Jernløse, Regstrup.
Frank Henriksen, Nr. Frænderup, Stege.
Viggo Holm, Rødbyhavn.
Poul Holmgaard, Rødbyhavn.
Johannes Høy, Voerbjerg, Nørre Sundby.
Børge Jacobsen, Vignæs, Guldborg.
Ib Jacobsen, Overvindinge, Klarskov.
Børge Frede Jensen, Haarbølle, Askeby.
Aage Jensen, Odense.
Knud Bechmann Jensen, Viemose.

Ib Borrevang Jensen, Himlingøje, Vallø.
Niels H. Jensen, Vindehelsing, Gørlev.
Olaf Jensen, Besser, Samsø.
Poul Jensen, Haarslev, Sandved.
Preben Jensen, Skovhuse, Vesterborg.
Tage Jensen, Viemose.
Gunnar Boe Jørgensen, Lønholt, Fredensborg.
Jørgen Birger Jørgensen, Teestrup, Haslev.
Jørgen Madsen Jørgensen, Stadil, Tim.
Svend Aage Jørgensen, Stenstrup, Højby.
Verner Jørgensen, Alkestrup, Stubbekøbing.
Jens Bjerg Kjær, Stadil, Tim.
Ernst Kristoffersen, Sjællands Odde.
Niels Juel Kristoffersen, Sjællands Odde.
Arne Frede Larsen, Radbjerg, Væggerløse.
Bent Larsen, Maglebrænde, Stubbekøbing.
Herluf Larsen, Glim, Roskilde.
Hans B. Lind, Skørping.
Jacob Lorensen, Ullerup, Avnbøl.
Johan Lous, Brønshøj.
Henning Lous, Brønshøj.
Gunnar Lund, Frøslev, Storehedinge.
Poul Lundsteen, Ganløse, Maaløv.
Jørgen Madsen, Nordrup, Farendløse.
Knud Skov Madsen, Ringsted.
Robert Madsen, Nordby, Samsø.
Thorkild Modin, Svebølle.
Ejnar Naur, Damme, Askeby.
Ejgill Nielsen, Dalmose.
Gunner Nielsen, Verup, Dianalund.
Orla Nielsen, Aagerup, Borup.
Jørgen Nielsen, Holse.
Jørgen Nielsen, Hatting.
Svend Nielsen, Sørig, Tuen, Sindal.
Jacob Olsen, Egeslevmagle, Skælskør.
Birge Pedersen, Aarhus.
Ejvind Pedersen, Sneglerup, Grevinge.
Gudmund Pedersen, Sindal.
Jakob Buhr Pedersen, Brundby Mark, Samsø.
Keld Pedersen, Nr. Skovhuse, Hvalsø.
Aksel V. Petersen, Menstrup, Hyllinge.
Hans Evald Petersen, St. Merløse.
Herluf Petersen, Gurup, Østbirk.

Jens Fr. Hulbæk Petersen, Stege.
Knud Petersen, Snevre, Regstrup.
Mogens Petersen, Farum.
Arne Rosenb. Rasmussen, Sdr. Stenderup, Kolding.
Bent Rasmussen, Nøbølle, Stege.
Børge Rasmussen, Kagstrup, Ørslev.
Knud G. Rasmussen, Ellinge, Ullerslev.
Poul Rasmussen, Vaalse, Nr. Alslev.
Laurs Schifter, Buddum, Skelund.
Jørgen J. Schmidt, Vollerup, Als.
Gunnar Schou, Haraldsted, Ringsted.
Arne Seersholm, Kornerup, Roskilde.
Niels Skelgaard, Blans, Avnbøl.
Sven Skou, Krenkerup, Saksøbing.
Roar Slots, Nexelø, Føllenslev.
Svend Stahlhut, Fuglse, Holeby.
Adolf Strømberg, Nakskov.
Anker Sørensen, V. Vedsted, Ribe.
Arne Sørensen, Sørig, Tuen, Sindal.
Ove Sørensen, Kirkehelsinge, Gørlev.
Sigurd Sørensen, Kirkehelsinge, Gørlev.
Knud Tanderup, St. Nørkjær, Rønbjerg.
Karl Thygesen, Kærbøl Mk., Ribe.
Verner Thrysøe, Svenstrup, Jylland.
Johannes Uth, Dons, Alminde.
Gunnar Villumsen, Gudum, Slagelse.
Svend Aage Nissen, Ørderup, Toftlund.
Freddy Wijnen, Holland.
Hugo Wijnen, Holland.

Sommerskolen 1947:

Aase Andersen, Maglebrænde, Stubbekøbing.
Esther K. Andersen, Ejlstrup, Korup.
Gerda Andersen, Breding, Herning.
Inger Andersen, Gultved, Kværndrup.
Kirsten Andersen, Nr. Snede.
Knudhilda Bach, V. Tim, Tim.
Selma Bach, Stenderup, Krogager.
Kirsten Bennetsen, Torrøp, Guldager.
Sonja Bigom, København.
Anna Brylle, Keldstrupskov, Langesø.
Else Brylle, Keldstrupskov, Langesø.

Ane Margr. Bødker, Nr. Vornæs, Taasinge.
Ellen Cassias, Frederiksværk.
Sigrid Caspersen, Roneklint, Præstø.
Anna Christensen, Tøndering, Durup.
Birgit Christensen, Ryttergd., Nexø.
Edith Grøn Christensen, Hallebyøre, Jyderup.
Else Bach Christensen, Lee, Bjerringbro.
Karen Margr. Toxværd, Bramminge.
Inger Christiansen, Tylstrup.
Marie Christiansen, Slesvig.
Erna Christoffersen, Kyesgaard, Nexø.
Anna Clausen, Jernved, Gredstedbro.
Bodil Dahl, Eltang.
Anna Dahl, Eltang.
Mathilde Dahl, Lee, Bjerringbro.
Emma Daniels, Borbjerg, Holstebro.
Karen Marie Dransfeldt, Frøkjær, Guldager.
Else Eriksen, Frydenlund, Bred.
Grete Espensen, Brendstrup, Aarhus.
Nelly Gedebjerg, Sæby.
Karen Margr. Graversen, Helthborg, Hurup.
Sigrid Grøndahl, Hygum, Jelling.
Bente Houberg Hansen, V. Nehl, Esbjerg.
Edith Krøjer, Herlev.
Sigrid Krøjer, Ougtved, Ruds Vedby.
Anna Harild, Haderup, Skive.
Bertha Hedegaard, Braarup, Skive.
Gerda Henriksen, Staby, Ullfborg.
Gerda Hjerresen, Flensborg.
Thora Jacobsen, Haastrup, Nordenskov.
Agga Jensen, Næsbystrand, Slagelse.
Asta Jensen, Nagelsti, Nykøbing F.
Ellen Svane Jensen, Vils, Mors.
Else Jensen, Rottarp, Outrup.
Esther Jensen, Vraa.
Gerda Jensen, Døllefjelde, Saksøbing.
Gudrun Engtoft Jensen, Næsbystrand, Slagelse.
Ina Engtoft Jensen, Nybro, Outrup.
Mildred Engtoft Jensen, Bjerre, Fuglede.
Nina Sonne Engtoft, Sejrsgaard, Svaneke.
Margrit Jans, Flensborg.
Betty K. Jørgensen, Geraa, Asaa.
Elly Jørgensen, Tersløse, Dianalund.

Esther Jørgensen, Øster Tørslev, Gerlev, Jyll.
Kirsten Jørgensen, Sallev, Gadstrup.
Oda Jørgensen, Harrild, Brande.
Elna Keiniche, Tyvelse, Vrangstrup.
Else Knudsen, Mesinge.
Esther Kofoed, Bodilsker, Bornholm.
Catharina Krap, Løjt, Kirkeby.
Ilse Königstein, Frederikstad.
Jytte Larsen, Ferslev, Skibby.
Maja Larsen, Sidstrup, Tingsted.
Tove J. Lund, Baarse Nakke, Lundby.
Margrethe Lund, Baarse Nakke, Lundby.
Marie Madsen, Junget, Roslev.
Gunver Marker, Sdr. Bjerregaard, Nexø.
Eva Mikkelsen, Kragelund, Silkeborg.
Minna Mortensen, Kolby, Samsø.
Sigrun Mortensen, Elmelunde, Stege.
Elisa Nielsen, Ulbølle.
Erna Nielsen, Tørslev, Krogstrup.
Inger Eriksen Nielsen, Voldby Mark, Grenaa.
Karen Nielsen, Tureby.
Maren Nielsen, V. Tim, Tim.
Agnete Olesen, Junget, Roslev.
Frida Olsen, Værløse.
Eva Margr. Pedersen, Voldbjerggaard, Korsør.
Margit Pedersen, Ørting.
Rosa Pedersen, Bolkær, Nr. Nebel.
Inge Philipsen, Vejleby, Skibby.
Ruth Poulsen, Havnelev, Rødvig.
Grethe Rask, Nyby, Brørup.
Ely Rathmar, København.
Kirsten Schou-Christensen, Øster-Marie, Bornholm.
Kirsten Skaftø, Søllested.
Barbro Swedborg, Barlingbro, Gotland.
Eva Svejstrup, Faarup, Jelling.
Kerstin Svensson, Barlingbro, Gotland.
Gunhild Sørensen, Mousing, Kjellerup.
Esther Thusesen, Grøndal, Guldager.
Ellen Thuesen, Grøndal, Guldager.
Agnes Toft, Føvling.
Inge Washuus, Verninge, Knarreborg.
Emma Vestbjerg, Odby Uglev.
Bodil Westergaard, Vaarst.

Elevforeningens Regnskab for 1946-47

	Kr.	Øre
I n d t æ g t:		
Kassebeholdning fra forrige Aar	4814	84
Medlemsbidrag	3875	00
Emblemsalg	203	50
Salg af Aarsskrifter	10	00
Gaver	55	00
Renter	172	10
	9130	44
U d g i f t:		
Understøttelser	1450	00
Aarsskriftet	3181	89
Gaver	218	25
Emblemer	330	00
Gebyrer	69	80
Annoncer	52	21
Løn	250	00
Diverse	30	70
	5582	85
Kassebeholdning den 1. Juni 1947	3547	59
	9130	44

H. P. Hansen,
Kasserer.

Regnskabet gennemgaaet og fundet rigtigt.

Lund og Aarhus, Juli 1947.

Poul Lindersgaard. Ellen Hansen.

Indhold:

<i>Erik B. Nissen</i> : Genopbygning	3
<i>H. P. Hansen</i> : Indtryk fra en Englandsrejse	15
<i>Børge Haugstrup</i> : Valget	26
<i>Thorvald Laursen</i> : Indtryk fra Tyskland og Holland	31
<i>T. K. Ladegaard</i> : Fra Nordslesvig	40
<i>Beth Fog Hansen</i> : En Tur til Norge	44
<i>Erik B. Nissen</i> : Sydslesvig	47
» Indsamling til en Højskole i Sydslesvig	50
» Aaret 1946—47	51
» Elevforeningens Indsamling	63
Noter og Nyt	64
Møder	65
<i>Arne Hansen</i> : Elevforeningens Beretning	66
<i>Tage Jensen</i> : Fra Antvorskovkredsen i København	68
Elevholdene 1946—47	70
Elevforeningens Regnskab	75
